

MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2018

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag

1. Bestuursverslag	3
2. Verslag van de Raad van Toezicht	11
3. Balans per 31 december 2018	14
4. Staat van baten en lasten 2018.....	15
5. Toelichting behorende bij de jaarrekening over 2018	16
A. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	16
B. Toelichting op de balans per 31 december 2018	20
C. Toelichting op de staat van baten en lasten 2018	28
D. Verschilanalyse	32
6. Overige gegevens	34
Bijlagen	36
Bijlage 1. Prestatieverantwoording	36
Bijlage 2. Subsidieafhankelijkheid 2006-2018	37
Bijlage 3. Impuls aan de stad 2006-2018	39
Bijlage 4. Begroting 2019	40

1. Bestuursverslag

Dit verslag is onderdeel van het financieel jaarverslag 2018 van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen, gevestigd te Rotterdam. Naast het bestuursverslag bestaat het financieel jaarverslag uit de jaarrekening plus toelichtingen en uit de prestatieverantwoording, zoals bepaald in de Subsidieverordening Rotterdam 2014.

De missie van de stichting luidt:

Wij geloven dat met het koesteren, ondersteunen en vieren van vrijheid van expressie door kunstenaars en het hebben van respect voor oude, nieuwe en controversiële ideeën, we iedereen een uitdagend perspectief op de wereld kunnen bieden.

Het doel van de stichting is het in stand houden en exploiteren van Museum Boijmans Van Beuningen op een zodanige wijze dat het museum met zijn collecties permanent ten dienste staat van de gemeenschap en tevens toegankelijk is voor het publiek.

De uitwerking van de missie en het doel is te lezen in het meerjarenbeleidsplan 2017-2020, op basis waarvan het museum subsidie ontvangt van de gemeente Rotterdam. De activiteiten en prestaties die in dit verslag worden genoemd verwijzen naar de afspraken die zijn vastgelegd in het meerjarenbeleidsplan.

Samenvatting van het resultaat over 2018

Met 284.000 bezoekers, waarvan 49.000 kinderen en jongeren, was 2018 in museaal opzicht een mooi jaar. Het jaar begon goed met de tentoonstellingen *Babel – Oude meesters terug uit Japan* en *Kunst van formaat*. Gedurende de zomermaanden stond de tentoonstelling *Vorm – Fellows – Attitude* van het Weense kunstenaarscollectief Gelatin centraal. Door deze expositie alleen al werden tienduizenden berichten op de sociale media gegenereerd. Het jaar werd afgesloten met de alom gewaardeerde tentoonstelling *Pure Rubens* en met *Boijmans in de oorlog*, waarbij het museum stilstond bij zijn eigen verleden in de Tweede Wereldoorlog. Dit najaarsprogramma trok 130.000 bezoekers. Ook was er in het najaar een bijzonder succesvolle editie van Kunst4Kids waarbij in een week tijd alle kunstwerken werden verkocht. Tevens opende op 27 oktober in Alba, Italië bij de Fondazione Ferrero onze surrealistententoonstelling *Dal Nulla al Sogno*.

Het was ook een goed jaar omdat in totaal voor € 3,4 miljoen aan kunst werd aangekocht. Sinds de verzelfstandiging is alleen in 2009 en 2015 voor meer geld aangekocht. Aankopen vonden plaats van zeer vroege meesters tot internationale hedendaagse kunst, moderne klassieken, surrealisten en hedendaags design. De grootste aankoop was *Drieluik met Madonna te midden van heiligen* van de Meester van de Heilige Veronica, ca. 1410, op de veiling van Sotheby's te Londen. Andere belangrijke aankopen waren werken van de surrealist Yves Tanguy (1928), hedendaagse kunstenaar uit Nederland Mark Manders (2016), surrealist Hans Bellmer (een werk uit 1958), hedendaagse schilder Jim Shaw uit Los Angeles (2013), surrealiste Eileen Agar (1953), een jaren zestig werk van Marinus Boezem en een schilderij uit ca. 1913-1914 van Herman Kruidenier.

En het was bovenal een goed jaar omdat het nieuwe college van B&W de asbest- en onderhoudsproblematiek voortvarend oppakte en de gemeenteraad vervolgens op 20 december besloot tot de broodnodige sanering en renovatie van het gebouw. Onvermijdelijk daarbij is de sluiting van het museumgebouw, die naar verwachting minstens zeven jaar duurt vanaf juli 2019. Depot Boijmans Van Beuningen gaat pas in de loop van 2021 open voor publiek. Het museum zal daardoor twee jaar lang niet over een eigen gebouw beschikken om de collectie in te presenteren. Daarom wordt onder de noemer Boijmans in Transit een aantal programma's ontwikkeld: Boijmans bij de Buren, Boijmans in de Klas, Boijmans in het Buitenland en Boijmans op Zuid, zodat de collectie de komende jaren toch zichtbaar blijft.

Het financiële resultaat van 2018 is € 260.000 negatief, waarmee de algemene reserve afnam van € 140.000 positief naar € 120.000 negatief. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn dat minder bezoekers naar het museum kwamen dan begroot en dat de uitgaven per bezoeker achterbleven bij de verwachting. Het uitzonderlijk mooie weer, de uitgebreide aandacht in de media voor de op handen zijnde “sluiting van Boijmans” en een groot aanbod op lokaal en nationaal niveau hebben vermoedelijk bijgedragen aan het achterblijven bij het geraamde aantal bezoekers.

Omdat het museum oorspronkelijk al in 2018 haar deuren zou sluiten wegens achterstallig onderhoud kon het programma pas laat worden gemaakt. Dat alsnog een goed lopend programma is opgezet in een tijd waarin de bouw van het depot, de voorbereiding van de renovatie en het beheersen van de penibele huisvestingssituatie veel van de museumorganisatie vroeg, is een prestatie van formaat. We bedanken alle medewerkers, vrijwilligers en derden die dit unieke museale jaar mogelijk hebben gemaakt.

Inhoudelijk resultaat

Tentoonstellingen en educatie

In 2018 werden 36 tentoonstellingen, presentaties en kleine en grote collectiewissels georganiseerd. Beeldbepalend was *Babel*, een tentoonstelling die in 2017 is getoond in Tokio en Osaka en in Rotterdam vanuit Japans perspectief hoogtepunten uit de collectie oude kunst liet zien. Met *Kunst van formaat* maakte gastconservator Carel Blotkamp een overzicht van ruim vijftig grote kunstwerken uit de collectie en in *De collectie als tijdmachine* werden talrijke zaalwisselingen gerealiseerd.

In de zomer maakte kunstenaarscollectief Gelatin furore met een tentoonstelling van metershoge sculpturen lijkend op drollen en een verzameling blootpakken die gedragen konden worden door de bezoekers. Parallel daaraan toonde ontwerpster Hella Jongerius een tentoonstelling over licht en kleur. De olieverfschetsen van Peter Paul Rubens toonden zijn virtuoos kunstenaarschap en boden zicht op zijn ongekende verbeeldingskracht. De tentoonstelling en publicatie kwamen tot stand in een geslaagd partnerschap met Museo Nacional del Prado in Madrid. Meer dan 85% van de bezoekers in het publieksonderzoek gaf een cijfer acht of hoger aan deze tentoonstelling en 55,5% een negen of hoger. Van de bezoekers was 22% afkomstig uit België. Ten slotte stond het museum stil bij het eigen verleden in het project *Boijmans in de oorlog*. Bij deze tentoonstelling verscheen een Boijmans Studie en werd een goed bezocht symposium georganiseerd in De Doelen. In 2018 werd met de edities 13 tot en met 15 afscheid genomen van Sensory Spaces, de presentatiereeks waarin het museum sinds 2013 met financiële ondersteuning van Ammodo vinger aan de pols houdt van de ontwikkelingen in de internationale hedendaagse kunstwereld, door werk van jonge internationale kunstenaars te tonen die nog niet eerder in Nederland te zien waren. Eind 2018 verscheen ook de afsluitende publicatie van Sensory Spaces.

Het tentoonstellings- en educatieprogramma vormt jaarlijks een grote uitdaging voor het museum, maar ook een aanzienlijk risico. De dekking van de kosten is immers afhankelijk van giften van particulieren, fondsen en bedrijven en de omzet. Het museum beschikt niet over een toereikende algemene reserve om onverwachte tekorten op te vangen. Van in totaal € 2,7 miljoen die werd uitgegeven aan het tentoonstellingsprogramma, is € 1,0 miljoen gedekt uit bijdragen van derden (naast de Boijmans Business Club bestaande uit particulieren, fondsen en bedrijven) en € 1,7 miljoen uit bezoekersinkomsten. De educatieve activiteiten van het museum werden voor 54% met behulp van externe middelen gefinancierd. De rest werd gefinancierd uit bezoekersinkomsten. Het educatieve programma trok 23.000 deelnemers en 32.000 bezoekers kwamen in schoolverband, waarvan bijna 12.000 uit het primair onderwijs die dankzij de Boijmans Museumbus gratis vervoer kregen aangeboden. Met het programma Boijmans in de Klas ging het museum ook naar de scholen toe. Tijdens Boijmans in Transit wordt dit programma grootschalig aangeboden, in 2018 is er al een start mee gemaakt.

Dit jaar lanceerde het museum twee rondleidingen die het museum toegankelijk maken voor bijzondere doelgroepen: 'Ongehoord Boijmans' voor dove en slechthorende bezoekers en 'Ongezien Boijmans' voor blinden en slechtzienden. Dat werd mogelijk dankzij de RAAK Stimuleringsprijs, die het museum werd toegekend in 2017.

De museumnacht trok in 2018 4.650 bezoekers.

De bezoekers van het museum leverden een economische impuls aan de stad van € 18,9 miljoen, waarmee het gemeentelijk budgetsubsidie van € 9,5 miljoen ruimschoots werd terugverdiend. Bovendien leverde het museum met zijn eigen inkomsten die via lonen en bestedingen in Rotterdam terechtkwamen een impuls van € 4,7 miljoen aan de economie van de stad.

Collectie

In totaal werd zoals gezegd voor een bedrag van € 3,4 miljoen aan kunst aangekocht. Dit bedrag werd vrijwel geheel bijeengebracht uit giften, het eigen aankoopbedrag van het museum bedraagt slechts 50.000 euro. Daarnaast ontving het museum vele schenkingen. De collectie werd in totaal met 306 kunstwerken verrijkt. De belangrijkste aanwinst was het zeshonderd jaar oude *Drieluik met Madonna te midden van heiligen* van de hand van de Meester van de Heilige Veronica. Andere belangrijke aankopen waren: *Het paradijs* van Herman Kruidyder, vier werken op papier en een monumentaal schilderij van surrealist Eileen Agar, *Singing the sky above the port of Amsterdam by an aeroplane* van Marinus Boezem, *Crowd, House, Web* van Jim Shaw, een keuze van werken uit de tentoonstelling van Gelatin, *Désarticulation sur fond rayé* van Hans Bellmer en *Le tabernacle* van Yves Tanguy, de laatste twee vormen een bijzondere aanvulling op de collectie surrealisten. Ook werd het eerste werk met steun van het Endowment Fund aangekocht: *Dry Clay Head on Concrete Floor* van Mark Manders.

De afdeling Collectie en onderzoek voltooide het vier jaar durende herijkingsproject waarbij 65.000 collectiestukken in de interne en externe depots opnieuw fysiek bekeken zijn. Ze zijn gecontroleerd op fysieke conditie, gegevens over de objecten werden aangevuld in het registratiesysteem TMS en indien nodig zijn nieuwe registratiefoto's gemaakt. Vervolgens is bepaald of de objecten bij het collectieprofiel passen of dat ze elders beter op hun plaats zijn. In dat laatste geval is een afstotingstraject gestart waarbij de LAMO en de Rotterdamse leidraad voor ontzamen zijn gevolgd. In 2018 is voor 447 objecten de LAMO-procedure doorlopen, waarbij uiteindelijk het college van B&W besluit of de kunstwerken kunnen worden afgestoten.

Daarnaast werd het herkomstonderzoek naar de collectie afgerond uitmondend in de genoemde tentoonstelling *Boijmans in de oorlog* met bijbehorende Boijmans Studie. Er zijn 30 objecten in de collectie waarvan geen sluitende provenance kon worden vastgesteld. Deze werken zijn gepubliceerd op de website van het museum.

Na alle bestuursrechtelijke procedures die mw. C. Koenigs de afgelopen twintig jaar zonder resultaat tegen het museum en de gemeente en de Staat der Nederlanden voerde, startte zij twee jaar terug een civiel rechtelijk proces dat de 'bruikleenclaim' is gedoopt. Dit deed zij samen met een vijftal neven en nichten. De rechter wees die vordering af, waarna de eisers hoger beroep aantekenden waarvan de zitting op 6 december 2018 plaatsvond. Ook in het hoger beroep is de eis afgewezen. Eiseres heeft nog de mogelijkheid om bij de Hoge Raad in cassatie te gaan.

Marketing en communicatie

De 284.000 bezoekers kwamen voor 26% uit het buitenland, 35% uit de regio Rijnmond en 39% uit de rest van Nederland. In 2017 was het buitenlands bezoek 21%. In het najaar tijdens *Pure Rubens* kwam het overgrote deel van het buitenlandse bezoek uit België. De (internationale) kritieken voor deze tentoonstelling waren unaniem lovend. *Trouw* bijvoorbeeld kende de tentoonstelling vijf sterren toe en schreef: 'Wie nog geen fan was van Rubens, is het na het zien van deze tentoonstelling wel.'

Het ontbrak het museum niet aan nationale en internationale pers aandacht. Naast Rubens was er veel interesse voor Gelatin, Kunst4Kids, *Boijmans in de oorlog* en de aankoop van het Keulse triptiek. De meeste aandacht kregen de renovatie, het depot en Boijmans in Transit.

Omdat de diverse websites in de loop van 2017 en in 2018 zijn geïntegreerd, daalt het totale websitebezoek van ruim 1,8 miljoen naar ruim 1,1 miljoen. Bezoekers hoeven niet langer meerdere websites te bezoeken om informatie over het museum te verzamelen. Met de social media beoogt het museum vooral de jonge doelgroep van 20-40 jaar te bereiken en op die manier de drempels voor een bezoek te verlagen. De social media van het museum trekken 208.000 volgers.

In samenwerking met Metrixlab doet het museum continu publieksonderzoek. In totaal is de online vragenlijst door 500 respondenten volledig ingevuld. Hieruit blijkt dat 30% van de respondenten het museum in 2018 voor de eerste keer bezocht.

Organisatie en bedrijfsvoering

Nadat in maart 2017 de bouw van het depot was gestart, heeft het aanleggen van de fundering ongeveer een half jaar vertraging veroorzaakt. De opening van het depot voor het publiek is nu voorzien in het voorjaar van 2021. De zilveren opening vindt een jaar eerder plaats. De financiering van de atriumvitruines van het depot, een ontwerp van Marieke van Diemen en de entreehal, een ontwerp van John Körmeling, is inmiddels rond dankzij een gift van Stichting De Verre Bergen. Het ontwerp van Concrete voor het restaurant en de evenementenruimte op de zesde verdieping van het depot is eveneens gereed voor uitvoering en ook de financiering ervan is rond. Naast de realisatie van het depot, is gewerkt aan de voorbereiding van de renovatie, het raadsbesluit dienaangaande, de ontwikkeling van een dependance op Zuid en een tijdelijk kantoor. Er heeft intensief contact plaatsgehad met de gemeente en de veiligheidsregio vanwege de noodmaatregelen die sinds 2017 van kracht zijn. Het museum pand ging in 2018 zienderogen achteruit wegens gebrek aan onderhoud, dat nog eens werd vertraagd vanwege de aanstaande renovatie. De uitvoering van onderhoud verloopt moeizaam door de gebrekkige communicatie tussen de afdelingen vastgoed en inkoop van de gemeente en de moeizame relatie tussen de gemeente en de adviseurs en onderhoudsbedrijven.

De sluiting van het museum in 2019 vanwege de renovatie heeft vooral invloed op de personeelscontracten in de flexibele schil. Omdat het museum hierdoor vanaf 2018 slechts contracten met een korte looptijd kon bieden, bleek het moeilijk om de continuïteit te handhaven.

Vanwege de realisatie van Depot Boijmans Van Beuningen en de ambitieuze renovatie worden nieuwe taken en functies aan het museum toegevoegd, veranderen de werkprocessen en neemt de omvang van de organisatie toe. In het licht van de toekomstige opgaven wordt onder begeleiding van een externe deskundige een organisatieontwikkelingstraject doorlopen, waarbij alle medewerkers zijn betrokken. Ook zijn voor afdelingen feedbacksessies georganiseerd, waarin onder begeleiding van buiten en van binnen is gesproken over ondernemerschap, samenwerking en communicatie. Het organisatieontwikkelingstraject zal leiden tot een organisatie(structuur) die aansluit op de lange termijn organisatie doelen: een internationaal en dynamisch museum, betrokken bij Rotterdam, financieel zelfstandig, met een verdubbeling van het aantal bezoekers.

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Op basis van de AVG is een strikt protocol opgesteld voor de omgang met persoonsgegevens.

In het najaar is na het afronden van de herijking van de collectie (met uitzondering van het prentenkabinet) een collectie-inventarisatie uitgevoerd door de afdeling Financiële administratie. Hieruit is gebleken dat de steekproefsgewijs geselecteerde stukken uit de collectie aanwezig waren. Op basis van de inventarisatie zijn aanbevelingen gedaan die in concrete procedures vertaald om de veiligheid van de collectie te garanderen. Ook zijn de protocollen met betrekking tot de op handen zijnde verhuisbewegingen aangescherpt.

Financieel resultaat

Het resultaat over 2018 bedroeg € 260.000 negatief. Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserve die nu € 120.000 negatief bedraagt. Het zal nog enige jaren duren voordat een gezond weerstandsvermogen is opgebouwd. Een buffer van minimaal € 1,5 miljoen is voor de bedrijfsvoering van Museum Boijmans Van Beuningen noodzakelijk.

De totale baten dit jaar bedroegen € 20,7 miljoen. De afhankelijkheid van het budgetsubsidie van de gemeente was 45,7% (exclusief bijdragen voor depot en renovatie). Dat ligt ruim onder de norm van 87,5% die de rijksoverheid voor musea hanteert. Dit is te danken aan de capaciteit van het museum om externe fondsen te werven en een programma te organiseren dat een hoog bezoekersaantal trekt, met per persoon/bezoek de bijbehorende besteding (€ 13,64 in 2018, € 14,05 in 2017). De graduele daling van de bezoekersbesteding ten opzichte van 2017 toont aan dat het niet vanzelfsprekend is dat het museum jaar-in-jaar-uit hoge baten weet te realiseren. Het risico voor de bedrijfsvoering is hoog en de context waarin het museum opereert instabiel. Het beroep dat de cultuursector doet op externe fondsen is hoog en de run op de schaarse middelen kost tijd en energie.

Met een vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen (algemene plus bestemmingsreserves) van € 457.000 is de solvabiliteit van het museum laag. Ten opzichte van 2017 is de liquiditeitspositie verslechterd, het nettowerkkapitaal nam met € 1,1 miljoen af. Het museum blijft zodoende afhankelijk van de cashflow die gegenereerd wordt door vooruitontvangen gelden, zoals projectgelden en voor bepaalde doelen verkregen gelden uit nalatenschappen. De solvabiliteit en de liquiditeit van het museum hebben de voortdurende zorg van bestuur en management en worden door middel van cashflowprognoses bewaakt.

Beleid met betrekking tot het eigen vermogen

Het resultaat van 2017 wordt als volgt verdeeld:

- Onverdeeld resultaat	-/- € 918.000
- Onttrekking bestemmingsreserves	€ 77.000
- Onttrekking bestemmingsfondsen	<u>€ 581.000</u>
Resultaat (mutatie algemene reserve)	-/- € 260.000

- De algemene reserve en bestemmingsreserves

De algemene reserve wordt gezien als een continuïteitsreserve. Voor de hoogte van de algemene reserve zoekt het museum aansluiting bij het richtsnoer voor vermogensvorming, dat de Museumvereniging in 2017 heeft opgesteld. Daarin wordt de maximale hoogte van het eigen vermogen bepaald door (a) minimaal één jaar netto bezoekersinkomsten plus de bijdragen van derden voor het activiteitenprogramma of (b) het bedrag dat nodig is om de vaste activa te vervangen. De hoogste van (a) of (b) is leidend voor het maximaal toegestane vrij besteedbare vermogen.

In 2018 neemt de algemene reserve af met € 260.000 van € 140.000 positief naar € 120.000 negatief. De algemene reserve voldoet daarmee niet aan zijn functie van continuïteitsreserve. De liquiditeitspositie van het museum verzwakt omdat de bestemmingsreserves en -fondsen worden aangesproken. Het bestuur van het museum streeft weliswaar naar groei van de algemene reserve, maar dat is – gezien de hoogte van het huidige subsidie, en zonder incidentele meevallers – onmogelijk. Daardoor blijft de vermogenspositie van het museum ook op lange termijn instabiel. Temeer omdat het museum vanaf medio 2019 wegens sluiting van het gebouw nauwelijks eigen inkomsten zal hebben.

Bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen waaraan door het bestuur een bijzondere bestemming is gegeven. Bestemmingsreserves ondersteunen het programma van het museum. Er bevinden zich op de balans van 31 december 2018 vier bestemmingsreserves. Het Fonds Westerhuis ter ondersteuning van de publicaties van het museum, een bestemmingsreserve voor kunstaankopen, een voor projecten en een voor bedrijfsvoering. De bestemmingsreserves hebben het karakter van een revolving fund. Wanneer de

activiteiten die ermee gefinancierd worden financieel succesvol zijn geweest, zal de bijdrage worden teruggestort in deze reserves. Aan de reserve voor projecten is € 109.000 onttrokken ter financiering van het tentoonstellingsprogramma. Met het Fonds Westerhuis is de uitgave van de Boijmans Studie *Omstreden verleden* gesteund met een bijdrage van € 59.000. Uit de aankoopreserve is per saldo € 65.000 onttrokken, er is € 90.000 gebruikt om de aankoop van het werk van de Meester van de Heilige Veronica mogelijk te maken en er is € 25.000 in gestort. Dat bedrag werd door de verzekeraar uitgekeerd vanwege waardevermindering van een kunstwerk door schade. Aan de reserve voor bedrijfsvoering kon € 156.000 worden toegevoegd, omdat de voorziening voor groot onderhoud vrijviel. Vanwege de aanstaande renovatie is die niet meer nodig. Met dit geld zal na de renovatie nieuwe inventaris worden aangeschaft.

Omdat het museum een negatief financieel resultaat boekte, worden het Fonds Westerhuis en de bestemmingsreserve voor projecten dit jaar niet aangevuld.

Samen met de algemene reserve vormen de bestemmingsreserves het vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen. Het saldo van het vrij besteedbaar vermogen bedraagt € 457.000 per 31 december 2018.

- Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn dat deel van het eigen vermogen waaraan door derden een bijzondere bestemming is gegeven. Het museum heeft er drie en is verplicht het geld daaraan uit te geven, op straffe van de verplichting tot terugbetaling.

Een van de bestemmingsfondsen wordt gevormd door het nog niet bestede deel van de jaarlijkse bijdrage van de BankGiro Loterij. In 2018 is de jaarlijkse reguliere bijdrage van € 500.000 van de BankGiro Loterij volledig besteed en daarnaast is uit het fonds € 556.000 extra gebruikt ter dekking van aankopen. Daarmee is het saldo dat aan het begin van het jaar nog in het fonds zat volledig uitgegeven in 2018.

Een belangrijk bestemmingsfonds wordt gevormd door de erfenis van mevrouw van Riemsdijk-Borsje dat in 2007 werd aanvaard met de verplichting de geschonken middelen te besteden aan klassieke schilderkunst en kristal. In 2018 hebben geen mutaties in dit fonds plaatsgevonden. Per 31 december 2018 bedraagt het saldo € 1.088.000. De laatste jaren zijn geen bestedingen uit dit fonds gedaan omdat het museum dan in liquiditeitsproblemen zou komen. Het stemt ons treurig dat onze financiële situatie nog niet toelaat dat dit bestemmingsfonds wordt aangewend zoals de erflater het wilde.

In 2015 is een nieuw, derde bestemmingsfonds gevormd van € 25.000 dankzij een schenking die is geoormd voor het aankopen van kunstwerken van Rotterdamse kunstenaars. In 2018 is dit bedrag volledig besteed voor de aankoop van een werk van Jeroen Eisinga.

Risicomanagement

De Raad van Toezicht wordt elk kwartaal – en vaker wanneer de actualiteit daarom vraagt – door het bestuur geïnformeerd over de risico's die het museum loopt. De maatregelen om de risico's te beheersen en het acceptatieniveau van de risico's worden besproken en vastgesteld.

De belangrijkste risico's betreffen:

1. De deplorabele staat van het museum pand; het achterstallige onderhoud met betrekking tot het pand en de asbestproblematiek.
2. De beperkte personele en financiële capaciteit om naast de reguliere bedrijfsvoering grote projecten te realiseren als depot, tijdelijke huisvesting, renovatie en organisatieontwikkeling.
3. De vermogens- en liquiditeitspositie van het museum.
4. Subsidiekorting of -stop vanwege het in 2019 niet kunnen naleven van prestatieafspraken met de gemeente Rotterdam.
5. Ontwikkelingen op het terrein van de filantropie en voorwaarden die daaraan zijn gekoppeld, met name ten aanzien van de vernieuwing van het museum.

Ad 1. Het museum kent een groot risico op wateroverlast mede als gevolg van de wijze waarop de brandweer het pand zal 'aanvallen' bij brand, wat tot grote beschadiging van de collectie kan leiden. Dit onacceptabele risico, dat de Raad van Toezicht in 2009 noopte de collectieverantwoordelijkheid terug te geven aan de gemeente, is per eind 2017 al sterk verminderd omdat de collecties uit de depots in de kelder zijn verhuisd. Helaas is het risico voor de circa 1.000 kunstwerken die momenteel in het museum te zien zijn nog onverminderd groot. Pas medio 2019 is dit risico verminderd als alle werken naar tijdelijke depots zijn gebracht, en het museum sluit voor publiek. Als Depot Boijmans Van Beuningen opent kan de Raad van Toezicht de collectieverantwoordelijkheid weer aanvaarden.

Totdat het museum sluit kan dit risico leiden tot acute sluiting door calamiteiten, tot omzetting, tot schade aan de collectie door uitval van installaties, tot reputatieschade en negatieve publiciteit. Voor het museum is dit een onacceptabel risico.

De gemeenteraad heeft op 20 december 2018 besloten tot asbestsanering en grootschalige renovatie en vernieuwing van het museum. Totdat het museum gerenoveerd wordt, geldt een strikt asbestprotocol en worden regelmatig metingen gedaan. Verder is er 24 uur per dag en 7 dagen per week brandwacht in het museum. Ook is de bezetting van de meldkamer en de BHV-organisatie uitgebreid.

Ad 2. De gemeente heeft voor de periode 2017-2020 hetzelfde budgetsubsidie toegekend als in 2016. Dat betekent geen subsidiedaling maar het museum wordt niet automatisch gecompenseerd voor loon- en prijsstijgingen. In 2018 was dat overigens wel het geval en ook in 2019 is een accres toegekend. Het niet consequent compenseren voor loon- en prijsstijgingen heeft in de periode 2006-2017 geleid tot een relatieve subsidiedaling van 18% wat betekent dat het museum netto € 2 miljoen minder te besteden heeft dan in 2006. Tevens zijn de BKV-middelen in 2017 door de gemeente gehalveerd tot € 66.000 per jaar waardoor minder geld beschikbaar is voor hedendaagse kunst en vormgeving uit Rotterdam en het behoud en beheer van de Stadscollectie.

Sluipende bezuinigingen als deze zorgen ervoor dat het programma onder hoge druk komt te staan en volledig door steeds meer eigen inkomsten gefinancierd moeten worden. Door efficiënter te werken, door het zoeken naar meer eigen inkomsten uit bezoek en via de afdeling Relatiebeheer & filantropie lukt dat tot nu toe. Het museum is daarin redelijk succesvol (zie ook bijlage 2 op blz. 37) waardoor het ambitieniveau tot op heden gehandhaafd kan blijven en doorgaans alle plannen gerealiseerd kunnen worden. De vermogenspositie van het museum op de lange termijn blijft echter een punt van zorg.

Ad 3. Het museum heeft onvoldoende vrij besteedbaar eigen vermogen waardoor de bedrijfscontinuïteit gevaar loopt. Daarom worden bestemmingsfondsen pas aangesproken na overleg met de Raad van Toezicht.

Ad 4. Omdat het museum vanaf medio 2019 sluit voor publiek kan het een deel van de prestatieafspraken uit het cultuurplan 2017-2020 niet nakomen. Dit kan leiden tot korting of intrekking van het subsidie waardoor salarissen, de huur en andere vaste lasten niet betaald kunnen worden door het museum zodat de continuïteit in gevaar komt. De gemeente heeft voor 2019 aanvankelijk slechts subsidie toegekend voor het eerste half jaar waarmee dit risico werkelijkheid dreigde te worden. De gemeente heeft aangegeven dat dit een technische oorzaak heeft. Het museum zal op korte termijn een aantal vragen van de gemeente beantwoorden waarna de gemeenteraad zal worden geïnformeerd zodat ze op 14 april zal besluiten subsidie voor heel 2019 te verlenen.

Ad.5. Voor het depot is een capital campaign ontplooid van € 12 miljoen die inmiddels vrijwel is geslaagd. De renovatie en vernieuwing kent een basis plus niveau van € 170 miljoen en een ambitievariant van € 55 miljoen, dat met geld van derden moet worden gerealiseerd. De gesprekken die over dit bedrag lopen met filantropen en financiers worden gevoerd door het College van B&W en het museumbestuur in nauw contact met de Raad van Toezicht.

Het bestuur constateert dat hoewel de efficiency, de aantrekkingskracht, de verdien capaciteit en de economische impact van het museum op de stad sinds de verzelfstandiging sterk zijn gegroeid (zie de bijlagen 2 en 3 op blz. 37-38), de bedrijfsvoering van het museum zich beperkt ontwikkelt vanwege het gebrekkige eigenaarsonderhoud, de asbestproblematiek, de brandveiligheidsissues en de slechte vermogenspositie als gevolg van de kortingen op en de onzekerheid over het gemeentelijk subsidie en het niet of onvoldoende compenseren van loon- en prijsstijgingen. Dat betekent dat ondanks dat na de forse bezuinigingen van 2012 en 2013 niet verder is bezuinigd – op de sluipende bezuinigingen na – het museum nauwelijks kan investeren en zijn inhoudelijke ambities maar ten dele en met de nodige vermogens risico's kan uitvoeren. De renovatie van het museumgebouw vanaf 2019 en de opening van Depot Boijmans Van Beuningen in 2021 zal echter leiden tot een nieuwe periode van bloei en een sprong voorwaarts. Wij verheugen ons op deze positieve ontwikkeling.

Toekomstige ontwikkelingen

Het investeringsbesluit ten behoeve van de renovatie en vernieuwing is zoals hierboven gemeld door de gemeenteraad genomen. Het museum is nog tot en met 26 mei open voor publiek met tentoonstellingen over het Bauhaus, Co Westerik en hoogtepunten uit de collectie. In die periode wordt de collectie naar externe depots verhuisd zodat in juli een leeg gebouw aan de gemeente kan worden overgedragen ten behoeve van de sanering en renovatie.

Uiteraard moet het museum met collectie en programma voor het publiek zichtbaar blijven tijdens de jaren van renovatie en vernieuwing. Die zichtbaarheid rust op vier pijlers.

- Met Boijmans bij de Buren wordt een selectie werken uit de collectie bij diverse musea in de omgeving getoond. Dit programma vangt begin 2019 aan en loopt door tot en met 2020. Het wordt financieel gesteund door de Stichting Droom en Daad.
- Boijmans in de Klas krijgt een prominente rol in het programma. Als alternatief voor een museumbezoek kunnen scholen een museumdocent in de klas of een langere serie kunstlessen aan de hand van collectiestukken uit het museum boeken. Hiermee is al begonnen en deze activiteit loopt door tot en met 2021.
- Een andere pijler onder de zichtbaarheid is het programma van BVB Collections. Voor met name de surrealismecollectie bestaat internationale belangstelling. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan Best of Boijmans, een representatieve selectie hoogtepunten van onze collectie, die in toonaangevende musea in de wereld te zien zal zijn vanaf 2020. The National Gallery, Londen, werkt aan een concreet voorstel.
- Tot slot wordt onderzocht of het museum op Rotterdam Zuid een tentoonstellingslocatie kan openen op twee verdiepingen van de voormalige V&D op het Zuidplein. Op dit moment is er een mondelinge overeenkomst over de verkoopprijs met eigenaar Achmea en worden gesprekken gevoerd met investeerders en een bank over het pand. Mochten die positief uitpakken dan zullen de plannen in 2019 uitgewerkt worden en kan de museum-dependance daar medio 2020 opengaan voor publiek.

Het museum heeft een nieuw kantoor gevonden aan de Gedempte Zalmhaven waar het personeel vanaf juli 2019 gehuisvest is. In het voorjaar van 2021 zal het depot haar deuren openen en is Boijmans Van Beuningen weer zichtbaar in het Museumpark.

Ondanks de bescheiden personele capaciteit, de beperkte financiële middelen en de grote druk die er op de organisatie staat vanwege de zwakke vermogenspositie, de veiligheidsrisico's in het museum pand en de vele onderhanden projecten zijn zeer aansprekende resultaten behaald. Het bestuur is trots op deze prestatie. Veel dank is verschuldigd aan de medewerkers, vrijwilligers en alle anderen die het succes van het museum mogelijk hebben gemaakt.

Rotterdam, 26 maart 2019
Sjarel Ex

2. Verslag van de Raad van Toezicht

In 2018 is een belangrijk en veelzijdig inhoudelijk programma gerealiseerd en het museum heeft hard en met succes aan zijn toekomst gewerkt.

Bijzondere aankopen, onderzoek naar de eigen geschiedenis, prachtige en soms controversiële tentoonstellingen die opzien baarden en publicaties die – in internationaal samenwerkingsverband gerealiseerd – een groot publiek bereikten. En wederom werd een educatief programma aangeboden dat tienduizenden kinderen naar het museum trok.

Het nieuwe college van B&W nam in juli met energie het estafettestokje over en overtuigde de nieuwe gemeenteraad van de noodzaak van een grote investering die op middellange termijn alle huisvestingszorgen van het museum gaat wegnemen. Intussen vordert de bouw van Depot Boijmans Van Beuningen volgens plan. Het museum wist 54% van zijn begroting te dekken uit eigen inkomsten.

De Raad van Toezicht evalueerde dit jaar zijn eigen functioneren en nam de kwaliteit van de governance onder de loep. De bestuurder werd positief beoordeeld en er zijn nieuwe afspraken gemaakt over de consolidatie van het bestuursmodel in de komende jaren.

Het financiële resultaat met € 260.000 in de min zorgde ervoor dat de in 2017 licht verbeterde vermogenspositie vrijwel geheel teniet werd gedaan. Daarmee heeft het museum sinds 2011 alleen in 2017 over een positieve algemene reserve kunnen beschikken. De Raad van Toezicht is bezorgd over deze kwetsbare situatie.

Het ziekteverzuimpercentage was hoger dan gebruikelijk. De organisatie heeft een aantal langdurig niet werkgerelateerde ziekten gehad die deze stijging deels beïnvloedden. Met de druk die de komende jaren op de organisatie staat is de gezondheid van de medewerkers een blijvend aandachtspunt.

Het museum gaat een uitdagend laatste half jaar in het Museumpark tegemoet, waarin veel van het gehele team gevraagd wordt. Naast de reguliere werkzaamheden is ook de realisatie van het depot, de tijdelijke huisvesting en de renovatie actueel. Boijmans zichtbaar houden tijdens sluiting van het gebouw is ook van groot belang. De complexiteit en onzekerheid in de komende jaren nopen tot goede afspraken met de gemeente over de prestatie en het subsidie en een strakke interne financiële controle.

De Raad van Toezicht constateert dat de directie en medewerkers erin slagen om onder moeilijke omstandigheden met hoge risico's zeer aansprekende resultaten te behalen, die tot ver buiten de landsgrenzen worden opgemerkt. De wankelende financiële situatie houdt aan, maar aan de horizon doemen positieve ontwikkelingen op in de vorm van een nieuw depot en een renovatie die het begin zijn van een nieuwe toekomst voor het museum.

De Raad van Toezicht dankt directie, medewerkers en vrijwilligers van Museum Boijmans Van Beuningen voor hun tomeloze inzet en ook de huisstichtingen, particulieren, fondsen en bedrijven die het museum financieel of anderszins hebben ondersteund.

Samenstelling van de Raad van Toezicht

In 2018 werd de Raad van Toezicht gevormd door:

- de heer mr. J.D. Loorbach (voorzitter)

Benoemd per 1 januari 2013. Tweede termijn gestart per 1 januari 2017, tevens lid van de remuneratiecommissie.

De heer Loorbach is advocaat bij NautaDutilh N.V. Zijn nevenfuncties in 2018 waren: arbiter bij het NAI, voorzitter van de raad van toezicht van de Stichting Jeugdzorg Rotterdam Rijnmond (JBRR) (tot 1 oktober 2018), voorzitter van de Raad van Toezicht van Concert- en Congresgebouw De Doelen (tot 1 juli 2018), lid van de KNVB Commissie van Beroep Betaald Voetbal (sinds 2016 voorzitter), voorzitter van de Raad van Commissarissen van de Nederlandse Loterij, voorzitter van de commissie van de NOVA tot herijking van de gedragsregels voor de advocatuur (tot 1 maart 2018).

- drs. J.A. van Barneveld

Benoemd per 1 januari 2013. Tweede termijn gestart per 1 januari 2017, tevens lid van de auditcommissie en de remuneratiecommissie.

De heer van Barneveld is commissaris bij Brunel International N.V., voorzitter van de raad van commissarissen van B&S Group S.A. en lid van de raad van advies van Boels Topholding B.V.

- mevrouw drs. J. Kriens

Benoemd per 1 januari 2014. Tweede termijn gestart per 1 januari 2018.

Mevrouw Kriens is algemeen directeur van de VNG. Haar nevenfuncties in 2018 waren: lid van de raad van toezicht van Theater Rotterdam, lid van de raad van commissarissen van de BNG, bestuurslid van het BNG Cultuurfonds.

- mevrouw dr. E.M. Rovers

Benoemd per 1 januari 2014. Tweede termijn gestart per 1 januari 2018.

Mevrouw Rovers is onafhankelijk cultuurhistorisch onderzoeker. Haar nevenfuncties waren: penningmeester van de Khardzhiev Stichting en gastconservator voor het Universiteitsmuseum Groningen.

- de heer drs. R.M.S.M. Munsters

Benoemd per 1 januari 2012. Tweede termijn gestart op 1 januari 2016, tevens lid van de auditcommissie.

De heer Munsters is commissaris en bestuursadviseur. In 2018 was hij lid van de raad van commissarissen van Unibail-Rodamco S.E., lid van de raad van commissarissen van Edmond de Rothschild Asset Management S.A., lid van de raad van commissarissen van Moody's Investors Service – EU, lid van de raad van toezicht van het Fonds Nationaal Kunstbezit, bestuurslid van Stichting de Raekt, directeur/eigenaar van R2MB Holding BV. En vanaf 1 januari 2019 is hij lid van de Monitoring Commissie Corporate Governance.

- mevrouw drs. C.A. Pieters

Benoemd per 1 mei 2016. Einde eerste termijn per 30 april 2020.

Mevrouw Pieters is freelance kunsthistoricus.

- de heer mr. B. Vaandrager

Benoemd per 1 januari 2015. Tweede termijn gestart per 1 januari 2019, tevens lid van de remuneratiecommissie.

De heer Vaandrager is Global Partner en hoofd Benelux bij Rothschild & Co. Zijn nevenfuncties in 2018 waren: bestuurder bij de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen, lid raad van toezicht Oorlogsgravenstichting, adviseur investeringsmaatschappij Esse Non Videri Investments B.V. en adviseur Erasmus Trust Fonds.

De maximale zittingstermijn van toezichthouders is acht jaar.

Bijeenkomsten van de Raad van Toezicht en van zijn commissies

De Raad van Toezicht kwam in 2018 vijf keer in vergadering bijeen, vier keer regulier en in oktober vond een extra vergadering plaats over de renovatie en het beleid tijdens de sluiting van het museum. De Raad van Toezicht stelde, zoals statutair bepaald, het financieel jaarverslag 2017 vast waarmee tevens decharge werd verleend aan de bestuurder voor het gevoerde financiële beleid. Ook de begroting 2019 werd vastgesteld. Tijdens elke vergadering werd de Raad van Toezicht aan de hand van een uitgebreid directieverslag geïnformeerd over de stand van zaken in het museum, inclusief een analyse van mogelijke risico's die het museum loopt. Bij vergaderingen van de Raad van Toezicht zijn de directeur en de zakelijk leider van het museum aanwezig. Bij de bespreking van het financieel jaarverslag is de accountant van het museum aanwezig.

De door de Raad van Toezicht benoemde auditcommissie kwam in 2018 vijf maal plenair bijeen. Naast de jaarrekening, de kwartaalrapportages en de werkbegroting heeft de auditcommissie onder meer gesproken over de renovatie, het depot, de beheersmaatregelen, de investeringsplannen voor Boijmans op Zuid en de collectie-inventarisatie.

Vergaderingen van de auditcommissie vinden enkele weken voorafgaand aan de vergaderingen van de Raad van Toezicht plaats. De voorzitter van de auditcommissie rapporteert zijn bevindingen in de raadsvergaderingen. Bij vergaderingen van de auditcommissie zijn de zakelijk leider en controller van het museum aanwezig en in een enkel geval ook de directeur. Bij de bespreking van het financieel jaarverslag is de accountant van het museum aanwezig.

Code Cultural Governance

De in 2006 herschreven Code Cultural Governance wordt door de Raad van Toezicht als richtlijn gebruikt bij het evalueren van zijn werkzaamheden en de samenwerking tussen directeur en toezichthouder. De in de code beschreven principes en best practices worden toegepast.

3. Balans per 31 december 2018

(na resultaatbestemming)

	<u>Ref.*</u>	<u>31-dec-18</u> EUR x 1.000	<u>31-dec-17</u> EUR x 1.000
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	30	85
Financiële vaste activa	2	13	30
Totaal vaste activa		43	115
Vlottende activa			
Vorraden	3	163	240
Vorderingen	4	4.337	6.197
Liquide middelen	5	5.796	3.632
Totaal vlottende activa		10.296	10.069
Totaal activa		<u>10.339</u>	<u>10.184</u>

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-18</u> EUR x 1.000	<u>31-dec-17</u> EUR x 1.000
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	6	120-	140
Bestemmingsreserves		577	654
Vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen		457	794
Bestemmingsfondsen		1.088	1.669
Eigen vermogen met een bestedingsverplichting		1.088	1.669
Totaal eigen vermogen		1.545	2.463
Voorzieningen	7	94	325
Schulden			
Kortlopende schulden	8	8.700	7.396
Totaal schulden		8.700	7.396
Totaal Passiva		<u>10.339</u>	<u>10.184</u>

*) Het referentienummer refereert aan de desbetreffende paragraaf in de toelichting op de jaarrekening.

4. Staat van baten en lasten 2018

	<u>Ref.*</u>	<u>jaarrekening</u> <u>2018</u> <u>EUR x 1.000</u>	<u>begroting</u> <u>2018</u> <u>EUR x 1.000</u>	<u>jaarrekening</u> <u>2017</u> <u>EUR x 1.000</u>
BATEN				
Opbrengsten	10	4.689	5.144	5.662
Subsidie gemeente Rotterdam	11	12.094	10.022	11.707
Overige bijdragen	11	3.934	1.555	3.097
Totale baten		20.717	16.721	20.466
LASTEN				
Personeelskosten	12	7.582	7.816	7.435
Afschrijvingen op materiële vaste activa		55	62	101
Kosten van activiteiten	13	7.524	4.291	6.195
Overige bedrijfskosten	14	6.475	4.554	6.296
Totale lasten		21.636	16.723	20.027
Rentebaten		1	2	2
Rentelasten		-	-	-
Onverdeeld resultaat		918-	-	441
Als volgt bestemd:				
- Bestemmingsreserves		77-	-	-
- Bestemmingsfonds museale activiteiten i.v.m. klassieke schilderkunst en kristal		-	-	200
- Bestemmingsfonds BankGiro Loterij		556-	-	55-
- Bestemmingsfonds i.v.m. aankopen van Rotterdamse kunstenaars		25-	-	-
Mutaties bestemmingsfondsen en -reserves		658-	-	145
RESULTAAT (MUTATIE ALGEMENE RESERVE)		260-	-	296

*) Het referentienummer refereert aan de desbetreffende paragraaf in de toelichting op de jaarrekening.

5. Toelichting behorende bij de jaarrekening over 2018

Algemeen

De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen is opgericht op 4 oktober 2005. Per 1 januari 2006 werd het museum verzelfstandigd. Vanaf die datum voert de Stichting het beheer over het museum. De Stichting heeft ten doel het in stand houden en exploiteren van Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam op een zodanige wijze dat het museum met haar collecties permanent ten dienste staat van de gemeenschap en haar ontwikkeling en tevens toegankelijk is voor het publiek.

Verbonden partijen

Eenzijds is sprake van verbonden partijen indien de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen feitelijk beleidsbepalend is in een andere (beleidsafhankelijke) rechtspersoon. Anderzijds is eveneens sprake van verbonden partijen indien een sleutelfunctionaris van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen zitting heeft in het bestuur en of het management van een gelieerde rechtspersoon. De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen is in geen van de verbonden partijen beleidsbepalend, maar de directeur/bestuurder is tevens bestuurder van de stichtingen Museum Boijmans Van Beuningen, Lucas van Leyden en Fonds Willem van Rede.

- Stichting Museum Boijmans Van Beuningen

Van deze stichting is de bestuurder van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen secretaris. In totaal heeft het museum in 2018 € 456.256 ontvangen van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen voor aankopen, tentoonstellingen en verleende diensten.

- Stichting Lucas van Leyden

Van deze stichting is de bestuurder van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen secretaris. In totaal heeft het museum in 2018 € 87.180 ontvangen van de Stichting Lucas van Leyden voor aankopen

- Stichting Fonds Willem van Rede

Van deze stichting is de bestuurder van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen voorzitter. In totaal heeft het museum € 113.000 in 2018 ontvangen voor aankopen.

A. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van vorig jaar.

De jaarrekening is opgesteld conform boek 2 titel 9 BW, de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving in het bijzonder RJ 640, de WNT en artikel 7 van de uitvoeringsregeling van de Subsidieverordening Rotterdam 2014. Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft het museum zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn, waar nodig slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast. Als begroting is de door de Raad van Toezicht vastgestelde begroting gebruikt. Daar waar tussentijds bij bestuursbesluit de begroting is aangepast en de Raad van Toezicht hiervan in kennis is gesteld, is de in de jaarrekening gebruikte begroting daaraan aangepast mits dit het inzicht vergroot.

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.
Bedragen staan vermeld in duizenden euro's.

De collectie

Conform de collectiebeheersovereenkomst die op 5 december 2005 is afgesloten met de gemeente Rotterdam bestaat de collectie van het museum uit:

- a. de gemeentelijke collectie, in eigendom van de gemeente Rotterdam;
- b. voorwerpen in bruikleen van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen, de Stichting Lucas van Leyden, de Stichting Willem van der Vorm, de Stichting Het Nederlands Gebruiksvoorwerk, de Stichting H&F Mecenaat;
- c. voorwerpen, langdurig geleend uit de Rijkscollectie, in beheer bij het Instituut Collectie Nederland;
- d. voorwerpen aan de gemeente geleend door particulieren of instellingen, anders dan voor tijdelijke tentoonstellingen;
- e. de bibliotheek van de Stichting;
- f. aan de collectie gerelateerd archief- en documentatiemateriaal.

Eveneens conform de collectiebeheersovereenkomst worden alle verworven kunstvoorwerpen eigendom van de gemeente Rotterdam tenzij eigendomsoverdracht geschiedt aan een van de onder b. genoemde stichtingen. Kunstaankopen en bijdragen die bestemd zijn voor kunstaankopen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De belangrijkste schattingsposten betreffen de voorzieningen onderhoud en personeelsregelingen. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire jaarlijkse afschrijvingen. Vanaf het moment van ingebruikname wordt afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur. Investeringsubsidies en -bijdragen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies en bijdragen betrekking hebben.

Financiële vaste activa

Bankgaranties zijn als overige vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa tegen nominale waarde plus eventuele ontvangen rente.

Voorraden

Voorraden zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs. Bij de waardering van de voorraden is rekening gehouden met op de balansdatum opgetreden waardeverminderingen. Voor incurante voorraden wordt een voorziening getroffen.

Vorderingen

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde. Een eventuele voorziening wegens oninbaarheid wordt op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen bepaald.

Voorzieningen

Er zijn voorzieningen getroffen voor arbeidsongeschiktheid, jubileumgratificaties en groot onderhoud. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Alleen de voorziening voor jubileumgratificaties wordt gewaardeerd tegen de contante waarde.

Vooruitontvangen investeringsbijdragen voor Depot Boijmans Van Beuningen

Voor de opslag van de collectie van het museum wordt Depot Boijmans Van Beuningen gebouwd in opdracht van de Stichting Collectiegebouw. Als eigenaar van het grootste deel van de collectie financiert de gemeente Rotterdam dit gebouw voor een groot deel. Stichting De Verre Bergen is medefinancier. Gelden voor belangrijke inrichtingselementen zoals het entreegebied en een atriumvitruine worden door de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen door middel van een Capital Campaign geworven. Deze geworven gelden worden geboekt onder vooruitontvangen investeringsbijdragen. Wanneer deze bijdragen worden uitgegeven, worden ze in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de investeringen (zie onder *Materiële vaste activa*).

Pensioenen

De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen heeft zijn pensioenregeling ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), het bedrijfstakpensioenfonds voor overheid en onderwijs. De pensioenregeling van het ABP is een zogenaamde toegezegd-pensioenregeling. Echter, het museum verwerkt deze regeling in de jaarrekening als een toegezegde-bijdrageregeling, omdat in het geval van een tekort bij het ABP geen verplichting bestaat tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan hogere toekomstige premies. Dit is conform de uitzonderingsregeling voor bedrijfstakpensioenfondsen in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (RJ 271.309).

Per jaareinde verschuldigde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De indexatie van de pensioenen is, zowel formeel als feitelijk, voorwaardelijk en afhankelijk van voldoende middelen bij het pensioenfonds. De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen is niet verplicht bij te betalen voor indexatie van de uitkeringen.

Subsidie gemeente Rotterdam

Het subsidie van de gemeente Rotterdam over het boekjaar 2018 wordt definitief vastgesteld nadat de jaarrekening is overlegd. Deze subsidie is vooruitlopend op de definitieve vaststelling geheel als bate verwerkt.

Bijdragen derden

Alle in de jaarrekening opgenomen bijdragen van derden zijn toegekend, maar sommige moeten nog verantwoord en/of formeel vastgesteld worden.

Nalatenschappen (en recht van vruchtgebruik)

Nalatenschappen worden verwerkt op het moment dat de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld. Dit vindt plaats op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling. Indien sprake is van nalatenschappen die met vruchtgebruik zijn belast, dient bij de waardering van de nalatenschappen hiermee rekening te worden gehouden.

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 geldt een nieuw fiscaal regime voor indirecte overheidsbedrijven waarbij zij normaal onder de vennootschapsbelasting vallen. Dat betekent dat de Stichting vanaf 2016 voor het hele bedrijf aangifte vennootschapsbelasting moet doen. Echter, omdat de Stichting is aangemerkt als ANBI-cultuur zorgen fiscale aftrekposten ervoor dat veelal geen sprake is van belastingplicht. De Belastingdienst heeft over 2016 en 2017 daarom ook geen aangiftebiljet uitgereikt. De verwachting is dat dat ook niet over 2018 zal gebeuren.

B. Toelichting op de balans per 31 december 2018

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	Materiële vaste activa in ontwikkeling	Renovatie gebouw	Inventaris	Bedrijfs- middelen	ICT	Totaal
	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000
Stand per 1 januari 2018						
- Aanschafwaarde	487	1.834	257	189	673	3.440
- Cumulatieve investeringsbijdragen	487-	1.482-	-	-	-	1.969-
- Cumulatieve afschrijvingen	-	342-	247-	154-	643-	1.386-
Boekwaarde per 1 januari 2018	-	10	10	35	30	85
Mutaties in het boekjaar						
- Investeringsbijdragen	271	-	-	-	-	271
- Investeringsbijdragen	271-	-	-	-	-	271-
- Afschrijvingen	-	10-	7-	8-	30-	55-
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	-	10-	7-	8-	30-	55-
Stand per 31 december 2018						
- Aanschafwaarde	758	1.834	257	189	673	3.711
- Cumulatieve investeringsbijdragen	758-	1.482-	-	-	-	2.240-
- Cumulatieve afschrijvingen	-	352-	254-	162-	673-	1.441-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	-	3	27	-	30
<i>Afschrijvingspercentage</i>		10-20 %	20%	20%	33%	

- Investeringsbijdragen

In 2018 zijn uitgaven gedaan voor het nieuwe Depot Boijmans Van Beuningen (Depot BVB). Deze zijn opgenomen onder materiële vaste activa in ontwikkeling. Er zijn verder geen investeringen gedaan.

- Investeringsbijdragen

Het betreft bijdragen van derden die in 2008 zijn ontvangen in het kader van de renovatie van het entreegebied en het prentenkabinet (€ 1.482.000) en ontvangen bijdragen voor de Capital Campaign van Depot BVB, die zijn opgenomen onder de investeringsbijdragen bij materiële vaste activa in ontwikkeling (€ 271.000 in 2018 en € 758.000 in totaal). Investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op de investeringen waarop ze betrekking hebben.

2. Financiële vaste activa

	31-12-2018 EUR x 1.000	31-12-2017 EUR x 1.000
Bankgaranties voor de huur van depot- en kantoorruimte	13	30
	13	30

3. Voorraden

	31-12-2018 EUR x 1.000	31-12-2017 EUR x 1.000
Museumwinkel	161	168
Museumkaarten	2	72
Totaal voorraden	163	240

De voorraad museumwinkel is vanwege incurante voorraden in 2017 afgewaardeerd met € 47.000. In 2018 vond geen afwaardering plaats.

4. Vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR x 1.000	EUR x 1.000
Debiteuren	583	151
Omzetbelasting	236	435
Overige kortlopende vorderingen	182	93
Totaal kortlopende vorderingen	1.001	679
- Vooruitbetaalde bedragen:		
Tentoonstellingen en overige projecten, abonnementen en contracten	410	286
	410	286
- Nog te ontvangen bedragen:		
Fondsen i.v.m. tentoonstellingen	663	630
Fondsen i.v.m. aankopen	1.938	180
Entreegelden	265	334
Overig	60	4.088
	2.926	5.232
Totaal vorderingen	4.337	6.197

- Vorderingen

Bij de debiteuren is er geen aanleiding tot het opnemen van een voorziening wegens oninbaarheid.

De te vorderen omzetbelasting heeft betrekking op de maanden november en december 2018.

- Nog te ontvangen bedragen

De nog te ontvangen bedragen hebben onder andere betrekking op bijdragen van derden voor:

- De tentoonstellingen *Pure Rubens*, *GELATIN Vorm – Fellows – Attitude* en *Dal Nulla al Sogno* in Alba, Italië.
- Aankopen van de Meester van de Heilige Veronica en voor het collectieprogramma van het Mondriaan Fonds.
- De vordering van de uitkering over 2018 van € 500.000 van de BankGiro Loterij is verdeeld over vorderingen vanwege aankopen (€ 375.000) en vanwege tentoonstellingen (€ 125.000).
- De uitkering voor museumkaartbezoek van december 2018 en de verhoging van de museumkaartuitkering van 50% naar 63% over 2018 en BGL-Vipkaartbezoek, Rotterdampasbezoek en ticketverkoop via de webshop over december 2018.
- Overige vorderingen waaronder bijdragen voor educatie (€ 40.000).

5. Liquide middelen

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR x 1.000	EUR x 1.000
Bankrekeningen	5.695	3.536
Kasgeld	33	37
Kruisposten	68	59
Totaal liquide middelen	5.796	3.632

Het saldo van de liquide middelen is vrij opneembaar.

6. Eigen vermogen

	31-12-2017	Onttrekking of vrijval 2018	Dotatie 2018	31-12-2018
	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000	EUR x 1.000
Algemene reserve	140	260-	-	120-
Bestemmingsreserve kunstaankopen	224	90-	25	159
Bestemmingsreserve bedrijfsvoering	-	-	156	156
Bestemmingsreserve projecten	200	109-		91
Bestemmingsreserve Fonds Westerhuis	230	59-		171
Vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen	794	518-	181	457
Bestemmingsfonds Van Riemsdijk-Borsje	1.088	-	-	1.088
Bestemmingsfonds BankGiro Loterij	556	556-	-	-
Bestemmingsfonds aankopen Rotterdamse kunstenaars	25	25-	-	-
Eigen vermogen met een bestedingsverplichting	1.669	581-	-	1.088
Totaal eigen vermogen	2.463	1.099-	181	1.545

De bestemmingsreserves worden samen met de algemene reserve beschouwd als het vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen. Bestemmingsreserves zijn het deel van het eigen vermogen waaraan het bestuur een bijzondere bestemming heeft gegeven. Het vrij besteedbare deel van het vermogen nam met € 337.000 af tot € 457.000. Daarbij hoort een solvabiliteitsratio van 4,4%. Het museum streeft naar een ratio van 30%. De solvabiliteitsratio is de verhouding van het vrij besteedbaar deel van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen en geeft weer in welke mate het museum op de middellange en lange termijn aan zijn bestedingsverplichtingen kan voldoen.

Bestemmingsfondsen zijn het deel van het eigen vermogen waaraan door derden een bijzondere bestemming is gegeven. Daarom rust op bestemmingsfondsen een bestedingsverplichting en zullen ze bij eventuele liquidatie van de stichting niet de gemeente Rotterdam toekomen. Het saldo van de bestemmingsfondsen nam in 2018 met € 581.000 af tot € 1.088.000.

Bestemmingsreserves

- Kunstaankopen

In 2008 is € 25.000 toegevoegd bestaande uit de verzekeringspenningen voor de aankoop van een vervangende prent of tekening voor de bij de brand in het Armandomuseum verloren gegane prent van Jacob van Ruisdael. In 2010 is één aankoop gefinancierd door middel van een onttrekking uit deze bestemmingsreserve. In 2017 is € 200.000 toegevoegd aan deze reserve. In 2018 is € 90.000 onttrokken om de aankoop van het drieluik van de Meester van de Heilige Veronica mogelijk te maken. Er is tevens € 25.000 toegevoegd. Het betrof een verzekeringsuitkering voor waardevermindering van een beschadigd kunstwerk.

- Projecten

Aan deze bestemmingsreserve is in 2018 € 109.000 onttrokken ter dekking van tentoonstellingen. Het resterende bedrag van € 80.000 is nodig voor de financiering van tentoonstellingen in 2019.

- Bedrijfsvoering

In 2018 is € 156.000 toegevoegd aan deze reserve. Dit is geld dat vrijviel uit de voorziening voor groot onderhoud, die vanwege de aankomende renovatie van het museum niet meer nodig is. Deze reserve is nodig om nieuwe inventaris voor na renovatie aan te schaffen.

- Fonds Westerhuis

In 2011 is een erfenis van de heer Westerhuis ontvangen ten bedrage van € 230.000. Ter nagedachtenis aan de heer Westerhuis heeft het bestuur een fonds ingesteld waaruit publicaties worden gefinancierd. Het Fonds Westerhuis is een revolving fund, wat inhoudt dat het weer wordt aangevuld als het financiële resultaat dat toelaat. In 2018 is € 59.000 onttrokken aan de reserve ter financiering van de Boijmans Studie *Omstreden verleden*.

Bestemmingsfondsen

- Klassieke schilderkunst en kristal

Het museum ontving een erfenis van mevrouw Van Riemsdijk-Borsje waartoe in het testament de bestedingsverplichting 'klassieke schilderkunst en kristal' is opgenomen. De nalatenschap bedroeg € 1.857.000 in contanten wat in 2006, 2007 en 2008 is ontvangen en gedoteerd aan het bestemmingsfonds. Tevens bestond de nalatenschap uit landerijen die in 2013 en 2014 zijn verkocht met een opbrengst van € 208.000 in totaal. Ook dit bedrag is aan het bestemmingsfonds gedoteerd. In de periode 2006-2017 is € 977.000 onttrokken aan het bestemmingsfonds. In 2018 vonden geen mutaties plaats in dit bestemmingsfonds.

- Nog te besteden reguliere, jaarlijkse bijdragen BankGiro Loterij

De bijdrage van de BankGiro Loterij mag worden gebruikt voor aankoop, restauratie en presentatie van de eigen collectie of andere onderdelen van de bedrijfsvoering behalve exploitatie. Het museum heeft een overeenkomst met de BankGiro Loterij voor vijf jaar, die loopt van 2016 t/m 2020. Het museum ontvangt op basis van de overeenkomst een jaarlijkse uitkering van € 500.000. Wanneer deze jaarlijkse uitkering in enig jaar niet volledig besteed wordt, wordt het resterende saldo toegevoegd aan het bestemmingsfonds. In de jaren daarna kunnen daaraan weer bedragen worden onttrokken ten behoeve van het doel van de loterijbijdragen.

In 2018 werd € 1.056.000 uitgegeven zijnde de volledige uitkering van € 500.000 die over 2018 wordt uitgekeerd en € 556.000 van loterijgelden die over de jaren voor 2018 waren uitgekeerd maar nog niet uitgegeven. Een overzicht van de bestedingen in 2018 staat op de volgende bladzijde.

Specificatie bestemmingsfonds BankGiro Loterij (bedragen x EUR 1.000):				
- Ontvangen bedragen in 2007-2017	5.500			
- Uitgaven 2007-2017	4.944	-		
Stand per 1 januari 2018			556	
Mutaties in 2018:				
Bijdrage 2018	500			
Herman Kruidier - Landschap met regenboog	27-			
Johannes Itten - Mannelijke figuur	1-			
Daalderop - theeservies	1-			
Anoniem - Jezus verdrijft de demonen	14-			
Willem van Mieris - tekening Perseus en Andromeda	14-			
Eileen Agar - Silver Bird, Untitled, Untitled (Sea object), Untitled (4 werken op papier)	8-			
Marinus Boezem - 'Signing the sky above the port of Amsterdam by an aeroplane	50-			
Jim Shaw - Crowd, House, Web	55-			
Minoru Onoda - SAKUHIN 62-R	60-			
Iris van Herpen - Chemical Crows Dress	11-			
Gelatin - Ensemble of works of the exposition	39-			
Sander Breure & Witte van Hulzen - Rosa	8-			
Erich Dieckmann - kinderstoel	26-			
Mart Stam - Stoel B 262	1-			
Marcel Breuer - Buisstoel B-34	1-			
Marcel Breuer - Bijzettafel B-27	1-			
Hans Bellmer - Désarticulation sur fond rayé	285-			
Jacobus van Looy - De Kalverstraat met vlaggen	6-			
Yves Tanguy - Le tabernacle	195-			
David Oyens - Pijprokende man	3-			
Sef Peeters - NYDfence	17-			
Bertjan Pot - 5 handschoenen	8-			
Meester van de Heilige Veronica - Drieluik met Madonna te midden van heiligen	100-			
Tentoonstelling Pure Rubens	125-			
			556-	+
Saldo per 31 december 2018			-	

- Aankopen van Rotterdamse kunstenaars

In 2015 is een schenking van € 25.000 gedaan die besteed dient te worden aan aankopen van Rotterdamse kunstenaars. In 2018 is daar *Nightfall* van Jeroen Eisinga van gekocht.

7. Voorzieningen

	Saldo per 31-12-2017 EUR x 1.000	Onttrekking EUR x 1.000	Vrijval EUR x 1.000	Dotatie EUR x 1.000	Saldo per 31-12-2018 EUR x 1.000
Voorziening personeelsregelingen	180	85-	2-	1	94
Voorziening groot onderhoud	145	-	155-	10	-
Totaal voorzieningen	325	85-	157-	11	94

Van de voorzieningen heeft € 10.000 een looptijd van maximaal één jaar en € 84.000 heeft een looptijd van meer dan een jaar.

- Voorziening personeelsregelingen

De voorziening is getroffen in verband met langdurig ziekteverzuim en jubileumgratificaties.

- Voorziening groot onderhoud

In 2013 is een voorziening gevormd ten behoeve van groot huurdersonderhoud zoals vervanging van vloeren en kantooronderhoud. Omdat de gemeente op 20 december 2018 heeft besloten tot renovatie van het museumgebouw, is de voorziening niet meer nodig en daarom vrijgevallen. Het vrijgevallen bedrag zal worden ingezet voor het aanschaffen van inventaris na de renovatie.

8. Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31-12-2018 EUR x 1.000	31-12-2017 EUR x 1.000
Kortlopende schulden:		
- Crediteuren	1.013	859
- Nettoloon	14	-
- Belastingen en sociale premies	416	357
- Pensioenen	85	77
- Vakantiegeld	233	263
- Vakantiedagen	333	263
	<u>2.094</u>	<u>1.819</u>
Overlopende passiva:		
- Nog te betalen projectkosten	388	376
- Nog te betalen overige kosten	674	559
- Vooruitontvangen projectbedragen	1.185	1.413
- Vooruitontvangen investeringsbedragen	3.230	2.908
- Vooruitontvangen overige bedragen	11	151
- Overige overlopende passiva	1.118	170
	<u>6.606</u>	<u>5.577</u>
Totaal kortlopende schulden	<u><u>8.700</u></u>	<u><u>7.396</u></u>

- Kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan uit verplichtingen aan leveranciers en personeel.

- Overlopende passiva

De 'nog te betalen projectkosten' hebben vooral betrekking op tentoonstellingen, die in 2018 financieel zijn afgesloten maar waarvan nog niet alle kosten aan het museum gefactureerd zijn. Het gaat onder andere om *Pure Rubens*, *Boijmans in de oorlog* en *Dal Nulla al Sogno* (Alba).

De 'nog te betalen overige kosten' betreffen kosten over 2018 (of eerder) die pas in 2019 gefactureerd worden. De grootste post zijn onderhoudskosten over 2015, 2016, 2017 en 2018 die de eigenaar van het museum pand (de gemeente Rotterdam) nog moet factureren aan het museum.

De 'vooruitontvangen projectbedragen' hebben betrekking op vooruitontvangen bijdragen voor projecten in 2019 en later. Het grootste deel van het bedrag is voor de renovatie en beheersmaatregelen € 662.000, tentoonstellingen € 356.000, educatieve projecten € 81.000 en onderzoek/publicaties € 474.000.

De 'vooruitontvangen investeringsbedragen' hebben betrekking op de resultaten van de Capital Campaign voor investeringen die het museum zal doen in Depot BVB.

De 'vooruitontvangen overige bedragen' zijn onder andere contributies en giften van Vrienden van het museum voor 2018.

De 'overige overlopende passiva' zijn terug te betalen aanloopsubsidie over 2018 (€ 942.000), vooruit gefactureerde bedragen onder andere voor uitgaande bruiklenen in 2018 en te betalen bedragen aan de partners van de Museumnacht.

Vanwege de vertraging bij de bouw van het depot heeft het museum niet alle aanloopsubsidie over 2018 uitgegeven. Het overschot dient te worden terugbetaald aan de gemeente, die het bedrag reserveert voor aanloopkosten vanaf 2019 tot de opening van het depot.

9. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

- Huurverplichtingen

Het museum heeft per 31 december 2018 de volgende huurverplichtingen:

	EUR x 1.000
< 1 jaar	2.526
1 jaar - 5 jaar	7.152
> 5 jaar	19.517
Totaal	29.195

Van de gemeente wordt het museumgebouw aan het Museumpark en een extern depot gehuurd tot en met 2035 respectievelijk 2020. Omdat het museumgebouw per 1 jul 2019 sluit, wordt met de gemeente gesproken over stopzetting van de huurverplichting. Daarnaast worden op diverse locaties externe depots en kantoorruimte gehuurd; de looptijd hiervan is in alle gevallen korter dan vijf jaar.

De huurprijzen in 2018 bedroegen € 1.619.000 voor het pand aan het Museumpark, € 74.000 voor het externe depot van de gemeente en € 623.000 voor de overige externe depots op diverse locaties.

De huurverplichting voor Depot BVB zal worden opgenomen onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen zodra het huurcontract is getekend.

- Leaseverplichtingen

Het museum heeft per 31 december 2018 de volgende operational leaseverplichtingen:

	EUR x 1.000
< 1 jaar	5
1 jaar - 5 jaar	15
> 5 jaar	-
Totaal	20

Het betreft de lease van kantoormachines.

- Voorwaardelijke vorderingen

De door het museum geïnitieerde activiteiten Art Rocks en ARTtube zijn in 2016 verzelfstandigd en ondergebracht in de stichting ARTmatch. Met ARTmatch is een aantal afspraken gemaakt:

- Het museum behoudt het intellectueel eigendom van beide merken.
- Indien de activiteiten op den duur succesvol zijn, zal ARTmatch vanaf 2020 een royalty van maximaal € 368.000 aan het museum betalen gedurende een periode van minimaal twaalf jaar.
- Op basis van een liquiditeitsprognose heeft het museum ARTmatch de eerste jaren met een overbruggingskrediet van € 25.000 gesteund. Dit bedrag is in 2017 overgemaakt en opgenomen onder de overige kortlopende vorderingen.

- Claims

Er liep een civiele procedure waarin een deel van de collectie Koenigs geclaimd werd. In 2017 is het museum door de rechtbank in het gelijk gesteld. Ook in het hoger beroep dat hierop door de tegenpartij is aangetekend, is het museum door de rechtbank in het gelijk gesteld. De eiseres kan nog in cassatie gaan bij de Hoge Raad. De juridische kosten die met de claim gemoeid zijn, worden gedeeld met de gemeente Rotterdam en de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen.

- Periodieke schenkingen

Schenkers van kunstwerken die de voorkeur geven aan een periodieke schenking komen met het museum in een notariële akte overeen dat het museum de werken koopt waarbij de betalingsverplichting wordt omgezet in een geldlening. De jaarlijkse aflossingsverplichting van het museum wordt gecompenseerd door de door de schenker te betalen termijn uit hoofde van de periodieke schenking. Bij voortijdig overlijden van de schenker ontstaat risico op een restschuld, omdat de periodieke schenking dan stopt. Het maximale risico per 31 december 2018 bedraagt € 749.000.

	bedrag	jaarlijkse termijn	vervallen termijnen	restschuld en - vordering
Schenkingen 2016	€ 80	€ 16	€ 48	€ 32
Schenkingen 2017	€ 1.099	€ 220	€ 440	€ 659
Schenkingen 2018	€ 72	€ 14	€ 14	€ 58
Totaal	€ 1.251	€ 250	€ 502	€ 749

C. Toelichting op de staat van baten en lasten 2018

Algemeen

Significante verschillen tussen realisatie 2018 en realisatie 2017 en tussen realisatie 2018 en begroting 2018 worden toegelicht op de bladzijden 32 en 33.

BATEN

	jaarrekening 2018 EUR x 1.000	begroting 2018 EUR x 1.000	jaarrekening 2017 EUR x 1.000
10. Opbrengsten			
Entreegelden	2.293	2.434	2.670
Publieksactiviteiten	157	145	164
Museumwinkel	380	615	521
Bruikleenverkeer en beeldmateriaal	784	814	1.124
Horeca	1.044	1.136	1.058
Overige opbrengsten	31	-	125
Totaal opbrengsten	4.689	5.144	5.662
11. Bijdragen			
- Subsidie gemeente Rotterdam			
Budgetsubsidie	9.472	9.472	9.277
Bijdragen voor depot en renovatie	2.622	550	2.430
	12.094	10.022	11.707
- Overige bijdragen			
Bijdragen voor aankopen	2.254	125	686
Bijdragen voor tentoonstellingen	830	843	1.457
BankGiro Loterij	482	400	518
Bijdragen voor publicaties, educatie, restauraties etc.	368	187	436
	3.934	1.555	3.097
Totaal bijdragen	16.028	11.577	14.804
TOTAAL BATEN	20.717	16.721	20.466

Bijdrage voor de tijdelijk depots, herijking van de collectie en aanloopkosten Depot BVB

De gemeenteraad heeft in 2009 besloten het museum € 2.548.000 toe te kennen voor een tijdelijke oplossing voor de depotproblemen voor de periode 2010-2014. Van deze bijdrage is in die periode € 2.268.000 besteed en vastgesteld door de gemeente (SUB.13.13.00199.SBSV, d.d. 2-9-2015). Met de gemeente is afgesproken dat het niet bestede deel van € 280.000 gebruikt kan worden ter dekking van aanloopkosten bij de realisatie van Depot BVB, waartoe door de gemeenteraad op 5 november 2015 besloot als zijnde de structurele oplossing voor de depotproblemen van het museum. Naar verwachting wordt dat gebouw medio 2020 opgeleverd en zal het – na de droogtijd en verhuizing van de collectie – begin 2021 opengaan.

Om de periode tot openstelling te overbruggen en ter voorbereiding van de collectieverhuizing naar Depot BVB heeft de gemeente voor 2018 een subsidie verleend van € 2.245.000 voor tijdelijke depotmaatregelen, herijking van de collectie en overige aanloopkosten (SUB.17.12.000111.SBSA, d.d. 5-11-2018). In totaal is hiervoor € 1.303.000 verantwoord in deze staat van baten en lasten. Zoals vermeld bij de toelichting op 'overige overlopende passiva' op bladzijde 25 zal het verschil van € 942.000 tussen het verleende en het bestede bedrag

worden terugbetaald aan de gemeente en zal samen met de overschotten van € 316.000 uit 2016 en € 103.000 uit 2017 door de gemeente gereserveerd worden voor het museum voor aanloopkosten na 2018.

Bijdrage voor beheersmaatregelen

Om het museum veilig en verantwoord open te houden tot en met 30 juni 2019 heeft het museum medio 2017 op advies van de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond acuut beheersmaatregelen getroffen. Het college van B&W heeft op 29 augustus 2017 besloten de kosten hiervan, met een geschatte omvang van € 5,1 miljoen, te financieren. De cluster Stadsontwikkeling van de gemeente zal € 2.675.200 van deze kosten voor zijn rekening nemen en het museum € 2.456.000. Voor het deel dat het museum betaalt, heeft de cluster Maatschappelijke Ontwikkeling subsidie verleend (SUB.17.09.00242.SBSA, dd 26 oktober 2017). In 2018 bedroegen de uitgaven voor de beheersmaatregelen € 1.311.000, waarvan € 266.000 voor rekening komt van Stadsontwikkeling en € 1.045.000 van Maatschappelijke Ontwikkeling.

Bijdrage ter voorbereiding op de renovatie

Om het museum na 2019 structureel veilig en verantwoord open te kunnen houden dient het museum gerenoveerd te worden. De gemeente heeft subsidie verleend van € 456.000 (SUB.17.09.00242.WSBSA, d.d. 17 mei 2018) zodat het museum zich hierop kan voorbereiden. In 2018 heeft het museum hiervan € 273.000 uitgegeven. In 2017 was al € 157.000 uitgegeven. Het resterende bedrag van € 26.000 wordt in 2019 besteed.

BKV-middelen

Het museum ontving in 2018 van de gemeente Rotterdam € 67.500 uit de middelen voor Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV). Deze bijdrage is verantwoord onder het budgetsubsidie. Dit geld is bestemd voor het beheer van de stadscollectie van het museum.

Overige opbrengsten

De overige opbrengsten bestaan uit de verzekeringsuitkering voor schade aan een kunstwerk.

LASTEN

	jaarrekening 2018 EUR x 1.000	begroting 2018 EUR x 1.000	jaarrekening 2017 EUR x 1.000
12. Personeelskosten			
Brutoloon	4.086	4.634	4.299
Vakantiegeld, eindejaarsuitkering e.d.	677	681	664
Verlofuren	108	-	76
Sociale lasten	1.128	1.045	1.136
Pensioenlasten	739	767	679
Inhuur derden	613	215	232
Overige personeelskosten	231	474	349
Totaal personeelskosten	7.582	7.816	7.435

De personeelsformatie van het museum is 129 fte; 109 fte (museum CAO) en 20 fte (Leisure CAO). In 2017 was dat 118 fte (104 fte respectievelijk 14 fte).

WNT-verantwoording 2018 Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen. Het voor Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

- Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	K.M.T. Ex	I.J. Klaassen
Functiegegevens	Directeur/bestuurder	Zakelijk leider / plaatsvervangend directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01-31/12	01/01-31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	171.112	119.649
Beloningen betaalbaar op termijn	14.703	14.703
<i>Subtotaal</i>	<i>185.815</i>	<i>134.352</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	185.815	134.352
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01-31-12	01/01-31/12
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	154.326	118.062
Beloningen betaalbaar op termijn	14.042	13.912
Totale bezoldiging 2017	168.368	131.974

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder.

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
mr. J.D. Loorbach	Raad van Toezicht, voorzitter
drs. J.A. van Barneveld	Raad van Toezicht, lid en lid auditcommissie
drs. J. Kriens	Raad van Toezicht, lid
drs. R.M.S.M. Munsters	Raad van Toezicht, lid en lid auditcommissie
dr. E.M. Rovers	Raad van Toezicht, lid
drs. C.A. Pieters	Raad van Toezicht, lid
mr. B. Vaandrager	Raad van Toezicht, lid

	jaarrekening 2018 EUR x 1.000	begroting 2018 EUR x 1.000	jaarrekening 2017 EUR x 1.000
13. Kosten van activiteiten			
Aankopen	3.400	466	1.238
Tentoonstellingen en presentaties	2.679	2.599	3.321
Collectie en onderzoek	340	339	603
Educatie en publieksbegeleiding	535	190	306
Inkoopkosten:			
- materiaal	108	49	39
- horeca	347	432	464
- museumwinkel	115	216	224
Totaal activiteitskosten	7.524	4.291	6.195
14. Overige bedrijfslasten			
- Huisvestingskosten			
Huur	1.777	1.787	1.756
Energie	484	507	510
Inventaris en onderhoud	339	454	416
Heffingen en belastingen	29	29	25
Aanloopkosten depot, renovatie en beheersmaatregelen	2.624	550	2.430
	5.253	3.327	5.137
- Kantoorkosten			
Kantoormiddelen	149	174	157
Automatisering	447	453	403
Adviseurs	103	132	148
Accountants	63	45	45
Reis- en representatiekosten	120	67	100
	882	871	853
- Publiciteitskosten			
Marketing	133	137	110
Relatiebeheer / sponsorbenadering	207	219	196
	340	356	306
Totaal overige bedrijfslasten	6.475	4.554	6.296

D. Verschilanalyse

Het verschil tussen de realisatiecijfers van 2018 en 2017

	Realisatie 2018	Realisatie 2017	verschil	Belangrijkste oorzaak van het verschil
BATEN				
Opbrengsten	4.689	5.662	973-	- Minder bezoek (284.000 vs 314.000). - Lagere uitkering Museumkaart 63% vs 68%. - Minder omzet uit bruikleenverkeer.
Subsidie gemeente Rotterdam	12.094	11.707	387	- Het museum ontving een acres van 2,1% en ontving meer subsidie voor beheersmaatregelen. In 2018 was dat voor het hele jaar, in 2017 was dat alleen voor de tweede helft van het jaar.
Overige bijdragen	3.934	3.097	837	- Meer bijdragen voor aankopen vanwege de aankoop van de <i>Madonna te midden van heiligen</i> en vanwege educatie. - Minder voor tentoonstellingen.
Totale baten	20.717	20.466	251	
LASTEN				
Personeelskosten	7.582	7.435	147	- CAO-loonstijging.
Afschrijvingskosten	55	101	46-	- Vrijwel alle investeringen zijn volledig afgeschreven.
Kosten van activiteiten	7.524	6.195	1.329	- Hogere kosten voor aankopen (€ 2,2 miljoen) vooral vanwege de aankoop van de <i>Madonna te midden van heiligen</i> . - Hogere uitgaven naar educatie. - Lagere kosten voor tentoonstellingen (€ 642.000). - Minder uitgegeven aan onderzoek en publicaties.
Overige bedrijfslasten	6.475	6.296	179	- Hoger vanwege beheersmaatregelen. In 2018 besloegen die het hele jaar, in 2017 een half jaar.
Rente	1-	2-	1	
Totale lasten	21.635	20.025	1.610	
Onverdeeld resultaat	918-	441	1.359-	
Mutaties bestemmingsfondsen en -reserves				
- Bestemmingsreserves	77-	-	77-	- Ingezet voor tentoonstellingen, publicaties en aankopen (-/- € 233.000). Tevens opbouw voor inventaris in het nieuwe museum (€ 156.000).
- Bestemmingsfonds museale activiteiten i.v.m. klassieke schilderkunst en kristal	-	200	200-	
- Bestemmingsfonds BankGiro Loterij	556-	55-	501-	- Ingezet voor aankopen
- Bestemmingsfonds i.v.m. aankopen	25-	-	25-	- Ingezet voor aankopen
Mutaties bestemmingsfondsen en -reserves	658-	145	803-	
RESULTAAT (MUTATIE ALGEMENE RESERVE)	260-	296	556-	

Het verschil tussen de realisatiecijfers 2018 en de begroting van 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Vershil	Belangrijkste oorzaak van het verschil
BATEN				
Opbrengsten	4.689	5.144	455-	Er kwamen 284.000 bezoekers (begroot 300.000), die minder besteedden.
Subsidie gemeente Rotterdam	12.094	10.022	2.072	De gemeente stelde extra middelen beschikbaar voor de beheersmaatregelen en aanloopkosten.
Overige bijdragen	3.934	1.555	2.379	Hogere bijdragen voor aankopen van kunstwerken en educatieve projecten.
Totale baten	20.717	16.721	3.996	
LASTEN				
Personeelskosten	7.582	7.816	234-	
Afschrijvingskosten	55	62	7-	
Kosten van activiteiten	7.524	4.291	3.233	- Hogere kosten voor aankopen en meer educatieve projecten en aankopen. - Lagere inkoopkosten (vanwege lagere omzet).
Overige bedrijfslasten	6.475	4.554	1.921	- Hogere kosten voor huisvesting vanwege de beheersmaatregelen en aanloopkosten. - De reguliere huisvestingskosten (huur, energie, onderhoud) waren lager dan begroot.
Rente	1-	2-	1	
Totale lasten	21.635	16.721	4.914	
Onverdeeld resultaat	918-	-	918-	
Mutaties bestemmingsfondsen en -reserves				
- Bestemmingsreserves	77-	-	77-	- Ingezet voor tentoonstellingen, publicaties en aankopen (-/- € 233.000). Tevens opbouw voor inventaris in het nieuwe museum (€ 156.000).
- Bestemmingsfonds museale activiteiten i.v.m. klassieke schilderkunst en kristal	-	-	-	
- Bestemmingsfonds BankGiro Loterij	556-	-	556-	- Ingezet voor aankopen
- Bestemmingsfonds i.v.m. aankopen	25-	-	25-	- Ingezet voor aankopen
Mutaties bestemmingsfondsen en -reserves	658-	-	658-	
RESULTAAT (MUTATIE ALGEMENE RESERVE)	260-	-	260-	

De door de Raad van Toezicht in de vergadering van 12 december 2017 vastgestelde werkbegroting 2018 is conform de grondslagen opgenomen in de jaarrekening van 2018. Deze begroting bevat de reguliere baten en lasten van het museum plus de verwachte tentoonstellingsbaten en -lasten. Daarnaast zijn er specifieke projecten – bijvoorbeeld op gebied van educatie, aankopen en/of van onderzoek – die niet in deze begroting zijn opgenomen, omdat bij het opmaken van de werkbegroting nog niet bekend is of dergelijke projecten doorgang kunnen vinden. De beslissing daarover valt pas op het moment dat hun financiële dekking rond is. Daarom wijken de realisatiecijfers op de posten 'opbrengsten' en 'overige bijdragen' enerzijds en 'activiteitslasten' anderzijds af van de opgenomen begroting, maar per saldo sluiten deze projecten op nihil.

6. Overige gegevens

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in de staat van baten en lasten.

Vaststelling jaarrekening

De Raad van Toezicht van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld in de vergadering van 26 maart 2019.

Mr. J.D. Loorbach
voorzitter

Drs. J.A. van Barneveld

Mevrouw drs. J. Kriens

Drs. R.M.S.M. Munsters

Mevrouw drs. C.A. Pieters

Mevrouw dr. E.M. Rovers

Mr. B. Vaandrager

Controleverklaring

Bijlagen

Bijlage 1. Prestatieverantwoording

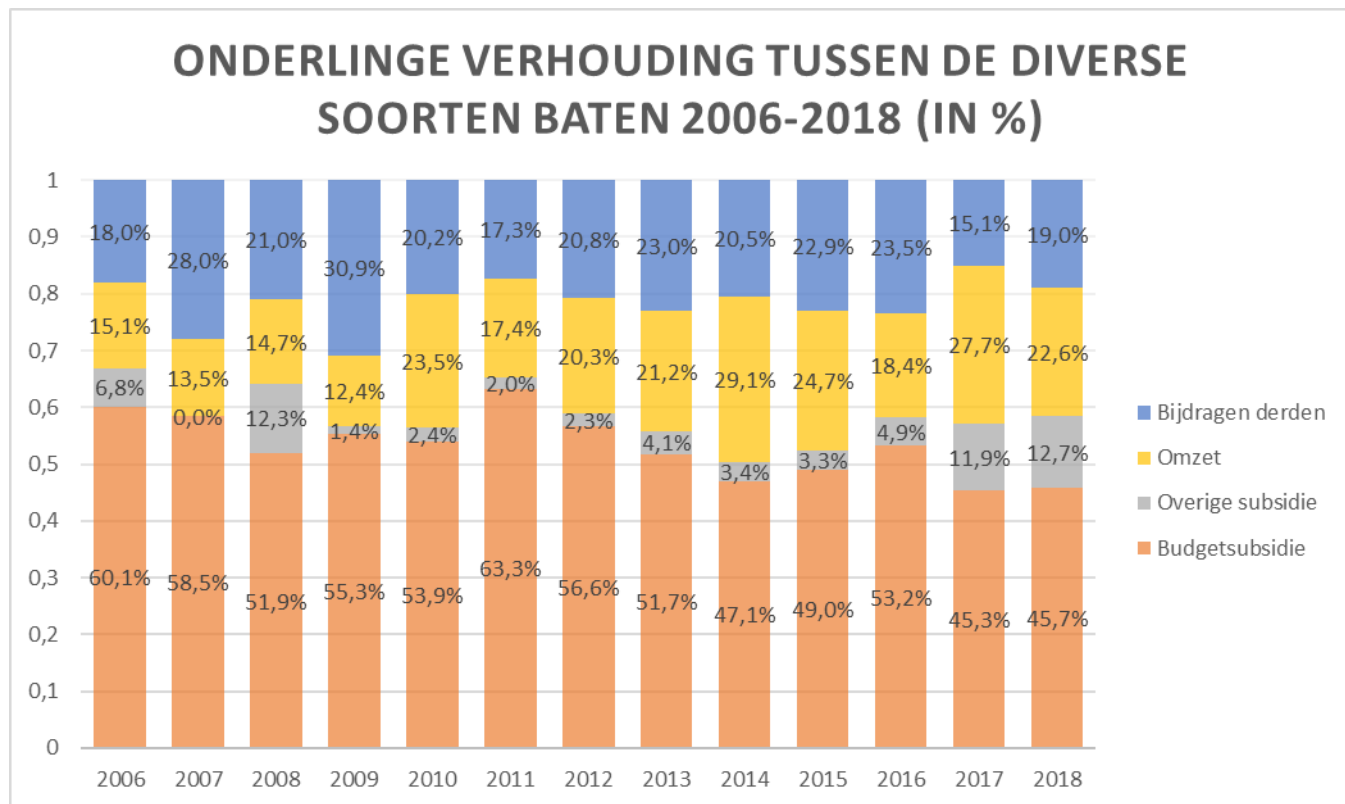
PRESTATIEVERANTWOORDING				
	Begroot 2018	Realisatie 2018		
Kengetallen bezoek *	Aantal	Aantal		
Aantal bezoekers	300.000	284.000		
Waarvan in Rotterdam	300.000	284.000		
Waarvan betalend	192.500	201.000		
Waarvan in schoolverband	30.000	32.000		
Kengetallen publieksbereik *	Begroot 2018	Realisatie 2018		
	Aantal	Aantal		
Aantal bezoekers uit Rotterdam	55.000	73.648		
Percentage bezoekers uit Rotterdam	20%	26%		
Aantal bezoekers uit de regio Rijnmond	27.500	25.872		
Percentage bezoekers uit de regio Rijnmond (overig)	10%	9%		
Aantal bezoekers uit Nederland (overig)	137.500	110.933		
Percentage bezoekers uit Nederland (overig)	50%	39%		
Aantal bezoekers van buiten Nederland	55.000	73.548		
Percentage bezoekers van buiten Nederland	20%	26%		
Kengetallen collectiebeherende en - presenterende instellingen	Begroot 2018		Realisatie 2018	
	Aantal		Aantal	
<i>Afrekenbare prestaties</i>				
Aantal wisselende tentoonstellingen	22		36	
Aantal uren openstelling per week	36		36	
<i>Niet afrekenbare indicatoren</i>	Begroot 2018		Realisatie 2018	
	Aantal	Percentage gemeentelijk eigendom	Aantal	Percentage gemeentelijk eigendom
Aantal objecten	150.000	90%	151.710	90%
- waarvan op zaal	4.000	75%	1792	79%
Aantal verwervingen	500	90%	306	100%
Aantal afgestoten objecten **	300	100%	447	100%
Registratiegraad	90%	90%	95%	90%
Restauraties	30	25%	21	70%
Aantal verkregen bruiklenen				
Kortdurend vanwege tentoonstellingen	1500			441
Langdurend	400		34	0
Aantal verleende bruiklenen	350	77%	383	70%

De begroting van de prestatieverantwoording is ontleend aan de met de gemeente Rotterdam gemaakte meerjarenafspraken.

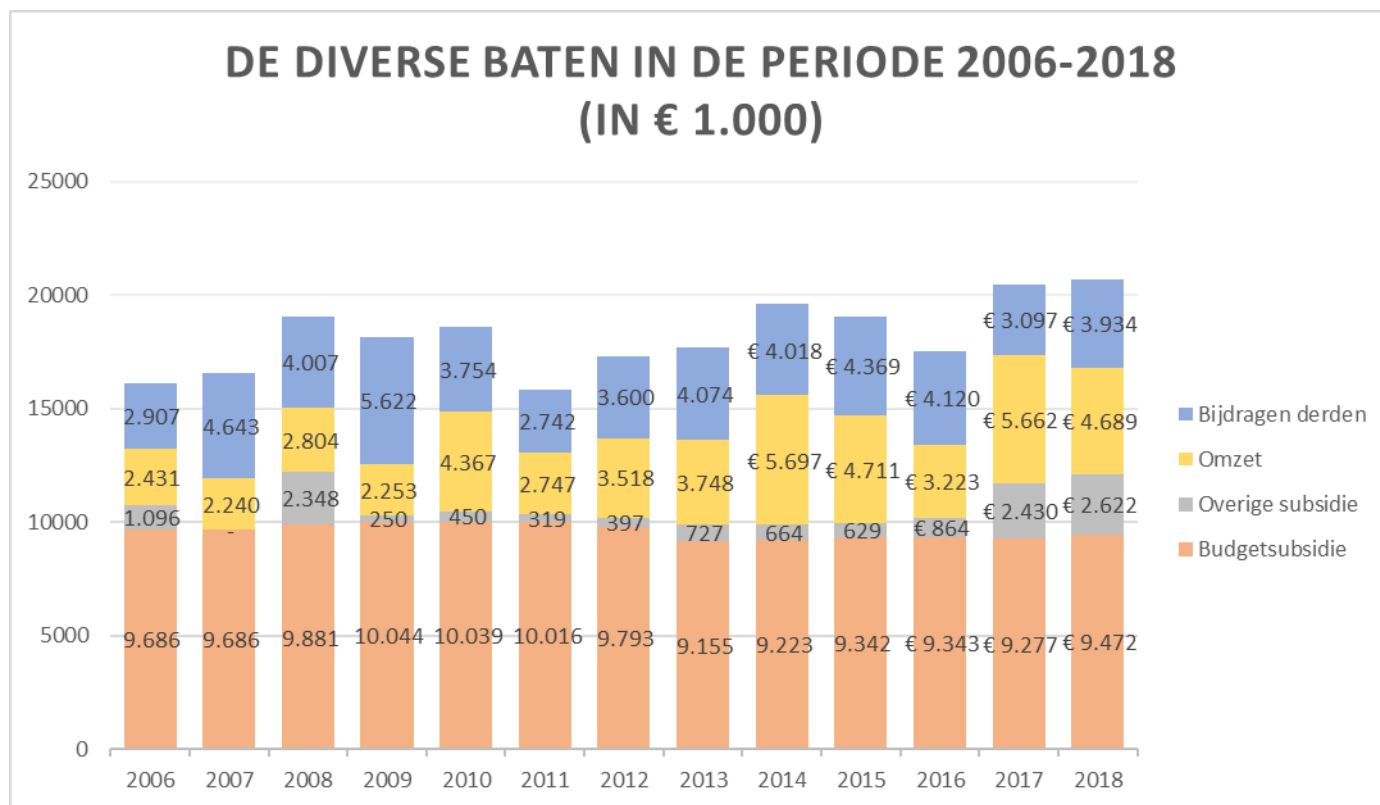
*) De kengetallen bezoek en publieksbereik zijn afgerond op duizendtallen.

**) Het betreft het aantal objecten dat de LAMO-procedure volledig is doorlopen.

Bijlage 2. Subsidieafhankelijkheid 2006-2018

Tabel 1. Het aandeel van het jaarlijkse exploitatiesubsidie van de gemeente in de totale baten (2006-2018)

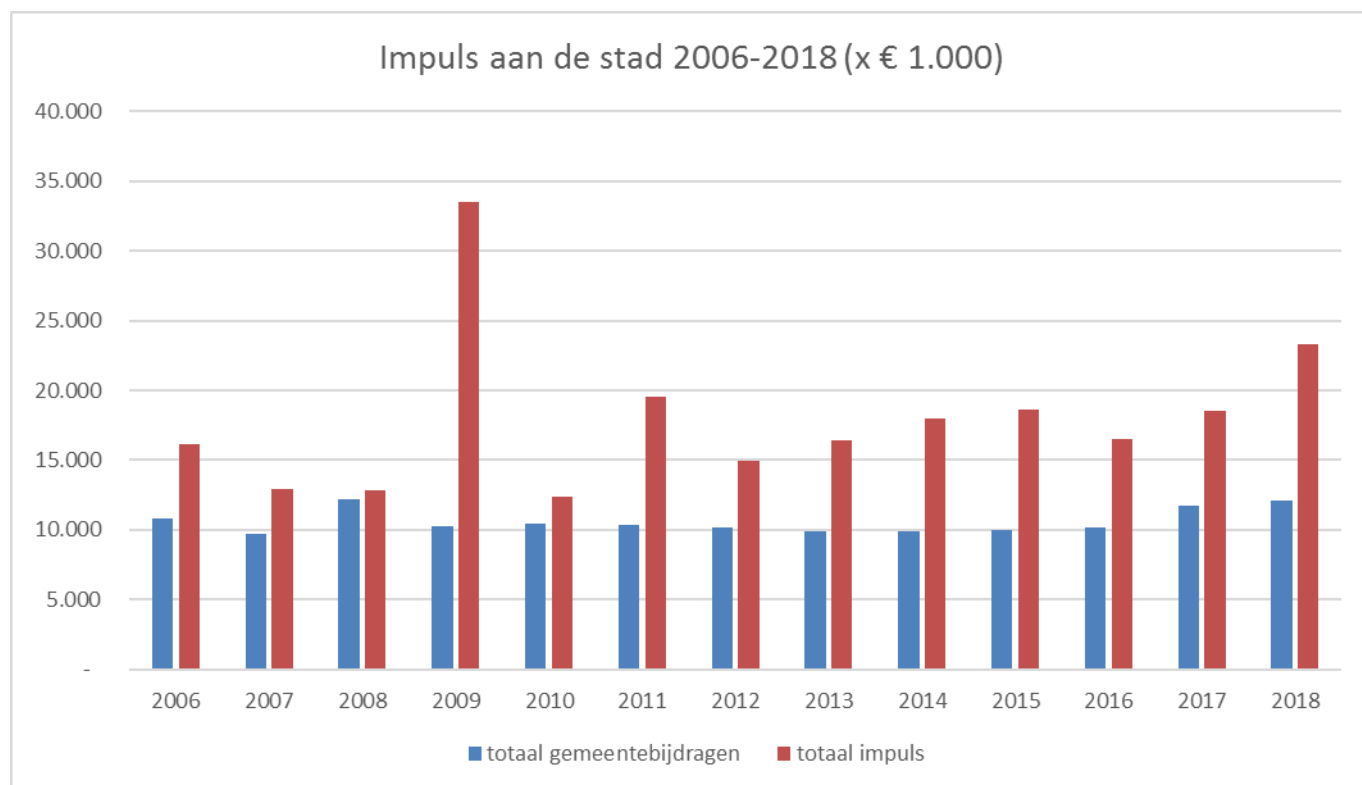

Tabel 2. De hoogte en verdeling van de totale baten van het museum (2006-2018)

Uit tabel 1 blijkt dat het aandeel van het jaarlijkse budgetsubsidie in de totale baten sinds 2006 is afgenomen en de laatste jaren regelmatig onder de 50% is gedoken. Daarvoor zijn – zo blijkt uit tabel 2 – twee belangrijke oorzaken aan te wijzen. Enerzijds is het budgetsubsidie in de periode 2013-2018 structureel lager dan in de jaren daarvoor. Het budgetsubsidie zou 18% hoger zijn geweest dan de € 9,7 miljoen uit 2006 als het museum in de periode 2006-2018 elk jaar door de gemeente zou zijn gecompenseerd voor loon- en prijsstijgingen. Anderzijds neemt de omzet toe van € 2,4 miljoen in 2006 tot € 4,7 miljoen in 2018.

Uit deze cijfers blijkt dat het museum erin is geslaagd de totale baten substantieel te verhogen van rond de € 15 miljoen in de eerste jaren na de verzelfstandiging naar ruim € 20 miljoen in de laatste jaren terwijl het budgetsubsidie is gedaald.

Bijlage 3. Impuls aan de stad 2006-2018

Tabel 3. Bijdragen van de gemeente aan het museum afgezet tegen de waarde die het museum voor de stad creëerde.

Gedurende de periode 2006-2018 ontving het museum in totaal € 138 miljoen aan bijdragen van de gemeente Rotterdam. Deze bijdragen bestonden uit budgetsubsidie en aanvullende bijdragen voor de Stadscollectie, depots, beheersmaatregelen, aankopen en herijking.

Het museum realiseerde tijdens die periode een totale impuls aan de stad van € 234 miljoen, een waardevermeerdering van € 96 miljoen ten opzichte van de ontvangen gemeentebijdragen. Dat gebeurde door middel van aanwinsten van kunstwerken en de waardevermeerdering daarop (geschat op 10% per jaar) – samen goed voor € 82 miljoen – en door de uitgaven van 3,4 miljoen bezoekers in de stad (€ 152 miljoen). De uitgaven van bezoekers in de stad zijn gebaseerd op cijfers van Rotterdam Partners.

In tabel 3 zijn de bedragen per jaar weergegeven. Daaruit blijkt dat het museum elk jaar waarde toevoegde. Het jaar 2009 was uitzonderlijk vanwege de aanwinst van het werk van Beckmann. Dat is deels gekocht van en deels geschonken door de eigenaren.

Bijlage 4. Begroting 2019

Format Begroting Jaarplan (€ x 1000)	Jaarplanbegroting			Werkbegroting 2018	Jaarrekening 2017
	Eerste helft 2019	Tweede helft 2019	Totaal 2019		
BATEN					
A. Opbrengsten					
<i>Directe opbrengsten:</i>					
A.1 Publieksinkomsten (specificatie)	1.210		1.210	2.579	2.834
- Kaartverkoop	1.140		1.140	2.434	2.669
- Publieksbegeleiding	70		70	145	164
A.2 Sponsorinkomsten					
A.3 Overige inkomsten (specificatie)	770	35	805	2.565	2.703
- Museumwinkel	314		314	615	521
- Horeca	416		416	1.136	1.058
- Bruikleenverkeer	40	35	75	814	1.123
<i>Indirecte opbrengsten:</i>					
A.4 Diverse inkomsten (specificatie)					125
- Teruggaaf energiebelasting					125
B. Bijdragen					
B.1 Meerjarige subsidie OCW /Cultuurfondsen					
B.2 Meerjarige subsidie provincie					
B.3 Subsidie gemeente Rotterdam in het kader van het Cultuurplan	4.801	4.801	9.602	9.404	9.277
B.4 Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen *	19	19	38	37	2.430
B.5 Overige bijdragen uit private middelen (specificatie)	1.008	80	1.088	1.585	3.097
- particulieren (inc. vriendenverenigingen)	35	30	65	65	357
- bedrijven	200		200	200	584
- fondsen (incl. huisstichtingen)	373	50	423	920	1.638
- goede doelenloterijen	400		400	400	518
Som der baten (A + B)	7.808	4.935	12.743	16.171	20.466
LASTEN					
C. Beheerslasten					
C.1 Beheerslasten personeel	2.073	1.812	3.885	4.197	3.809
- directie	170	170	340	332	322
- secretariaat	88	88	176	167	164
- personeelszaken	227	227	454	498	319
- financiële zaken	175	175	349	280	269
- algemene zaken (beveiliging, huisvesting, ICT, informatiebeheer)	1.413	1.152	2.565	2.919	2.735
C.2 Beheerslasten materieel	2.035	1.013	3.048	4.066	6.398
- huisvestingslasten *	1.414	364	1.777	2.777	5.138
- kantoorkosten	445	465	911	871	853
- algemene publiciteitskosten	170	144	314	356	306
- afschrijvingskosten	6	40	46	62	101
D. Activiteitenlasten					
D.1 Activiteitenlasten personeel (incl. winkel en horeca)	1.783	1.660	3.443	3.619	3.626
D.2 Activiteitenlasten materieel (incl. winkel en horeca)	2.140	229	2.369	4.291	6.195
Som der lasten (C + D)	8.031	4.714	12.745	16.173	20.028
Saldo rentebaten / -lasten	1	1	2	2	2
SALDO	-222	222	-	-	441

Alle bedragen zijn in duizenden euro's.

De toelichting heeft betrekking op het verschil tussen de werkbegroting van 2019 en 2018.

*) In de jaarrekening 2017 zijn onder de overige subsidies en de huisvestingskosten ook de kosten voor tijdelijke depots, beheersmaatregelen en overige aanloopkosten opgenomen. Deze zijn niet in de werkbegrotingen 2018 en 2019 opgenomen. Hier zijn aparte begrotingen voor die volledig door gemeentesubsidie worden gedekt.

De begroting over 2019 bestaat uit twee delen, van 1 januari tot en met 30 juni wanneer het museum open is voor publiek en van 1 juli tot en met 31 december wanneer het museum gesloten is voor publiek. Ook de medewerkers werken dan niet meer in het gebouw en zijn verhuisd naar een ander kantoor. De uitgangspunten van de begroting zijn:

- De begroting is sluitend.
- Het programma in het eerste half jaar trekt 158.000 bezoekers.
- De toegangsprijs is € 17,50. Er geldt geen toeslag tijdens de tentoonstelling *nederland ⇌ bauhaus*.
- De subsidie wordt met een accres van 2,1% verhoogd naar ruim € 9,6 miljoen.
- De vanwege de tijdelijke beheersmaatregelen door de brandweer geëiste brandwachten, extra BHV-ers en meldkamermedewerkers worden door de gemeente betaald.
- De flexibele schil van medewerkers voor beveiliging wordt na *Pure Rubens* (vanaf 14 januari) grotendeels opgeheven (4 van de 6,5 fte). Ook werkt er één kassier minder omdat de ingang onder de toren sluit.
- De flexibele schil van kassa-, winkel-, horeca- en schoonmaakmedewerkers wordt na 26 mei opgeheven (17,5 fte).
- Vanwege de nieuwe cao, die nog afgesloten moet worden, is rekening gehouden met 3% loonstijging per 1 oktober 2018 en 3% in oktober 2019.
- Het museum betaalt alleen huur voor zover van het gebouw gebruik wordt gemaakt. Vanaf 1 juli 2019 wordt daarom geen huur meer betaald, ook niet voor het huuronderdeel 'kapitaalslasten'. De gemeente heeft bevestigd dat hiervoor ruimte is in de renovatiebegroting.

A. Opbrengsten (2019: € 2.015.000 - 2018: € 5.145.000)

Omdat het museum slechts vijf maanden open is, is de omzet lager dan in 2018. Ook de omzet per bezoeker is lager (2019: € 12,28 - 2018: € 14,44). Dat komt omdat in 2019 geen toeslag op tentoonstellingen geheven wordt, het museum ook tijdens het programma al deels gesloten is en er nauwelijks omzet uit evenementen is. De locatie daarvoor is vanaf februari niet meer beschikbaar. De horeca zal verplaatst worden naar de Bodon/Robbrecht-Daem-vleugels van het gebouw omdat tegelijkertijd met het Van der Steurgebouw ook het Henketpaviljoen wordt uitgehuisd. En de winkel krijgt een meer open inrichting om te onderzoeken of dit positieve invloed heeft op de omzetcijfers. Ondanks de bruikleenstop is er nog veel bruikleenverkeer vanwege *Boijmans bij de Buren* maar dat zorgt niet voor omzet. Dat is niet de inzet van dat programma.

B. Bijdragen (2019: € 10.728.000 - 2020: € 11.027.000)

De gemeente heeft in principe besloten de hele subsidie voor 2019 beschikbaar te stellen. Er moeten nog wel afspraken gemaakt worden over de te leveren prestaties, omdat het museum nog maar ten dele kan voldoen aan de gemaakte afspraken voor de cultuurplanperiode 2017-2020. Er is nog geen zekerheid over de hoogte van de subsidiebijdrage voor de jaren na 2019.

De reguliere subsidie en de subsidie uit BKV-middelen worden verhoogd met een accres van 2,1%.

Deze bijdragen stijgen van respectievelijk € 9.404.000 en € 37.000 naar € 9.602.000 en € 38.000 (samen € 9.640.000). Overigens krijgt de gemeente zelf een accres vanuit de rijksmiddelen van 4,2%, slechts de helft daarvan wordt doorgegeven aan de culturele instellingen.¹

De overige bijdragen bedragen € 1.088.000 (2018: € 1.585.000). Dat is lager dan 2018 omdat er minder programma is vanwege de sluiting, zodat ook minder fondsen geworven hoeven te worden.

C. Beheerslasten (2019: € 6.933.000, 2018: € 8.263.000)

Het personele deel van de beheerslasten daalt met € 312.000 van € 4.197.000 naar € 3.885.000 vanwege het opheffen van de flexibele schil bij beveiliging en entree. Zonder cao-stijging zou de daling € 429.000 hebben bedragen. Voor medewerkers met een vast contract van operationele afdelingen zal na sluiting van het gebouw worden gezocht naar mogelijkheden om ze tijdelijk te detacheren totdat ze weer kunnen worden ingezet voor het depot en eventueel op Zuid. Dit geldt vooral voor beveiligingsmedewerkers.

De materiële beheerslasten dalen met € 1.018.000 van € 4.066.000 naar € 3.048.000. Dat komt omdat vanaf 1 juli veel minder huur en energiekosten betaald worden. Het museum heeft dan alleen nog een kantoorpand in gebruik en betaalt daarom geen huur meer voor het museum pand. De kantoorkosten nemen iets toe vanwege investeringen in het te huren kantoor.

D. Activiteitslasten (2018: € 5.812.000, 2018: € 7.910.000)

Het personele deel van de activiteitslasten daalt met € 176.000 van € 3.619.000 naar € 3.443.000 vanwege het opheffen van de flexibele schil bij de horeca en winkel. Zonder cao-stijging zou de daling

¹ Het Depot krijgt wel 4,2%.

€ 294.000 hebben bedragen.

Omdat er vanaf juli geen tentoonstellingsprogramma is, dalen de materiële activiteitslasten met € 1.922.000. Niet alleen de tentoonstellingskosten maar ook de inkoopkosten voor horeca en museumwinkel zijn daardoor lager.